

Vinski Virtanen

VALKO-VENÄJÄLLE VAI EI?

Valtapelin näyttäytyminen urheilujournalismissa jääkiekon miesten MM-kisojen 2021 isännöityden siirron eri vaiheissa

TIIVISTELMÄ

Virtanen, Vinski: Valko-Venäjälle vai ei? Valtapelin näyttäytyminen urheilujournalismissa jääkiekon miesten MM-kisojen 2021 isännöiden siirron eri vaiheissa

Pro gradu -tutkielma, 68 s.

Tampereen yliopisto

Journalistiikan maisteriopinnot

Toukokuu 2021

Pro gradu -tutkielmassani selvitan, mikä urheilujournalismin rooli oli miesten jääkiekon maailmanmestaruuskilpailujen 2021 isännöiden siirrossa. Kilpailut oli alun perin tarkoitus järjestää Latviassa ja Valko-Venäjällä, mutta Kansainvälinen jääkiekkoliitto IIHF päätti vuoden 2021 alussa, että Latvia järjestää turnauksen yksin. Selvitan, miten tapaus ilmeni urheilumediassa vuoden 2020 elokuusta vuoden 2021 maaliskuuhun saakka.

Päähuomioni on suomalaisessa urheilujournalismissa ja median luomassa julkisessa keskustelussa. Selvitan, miten keskustelun eri osapuolten, kuten esimerkiksi urheilupiirien ja poliitikkojen väliset suhteet ilmenivät urheilujournalismin kautta. Tutkimuskysymykseni on ”kuinka urheilujournalismi kuvasi valtapeliä jääkiekon miesten MM-kisojen 2021 isännöiden siirrossa”.

Tuon gradussani esille, että kriittiselle urheilujournalismille ja median kautta käytävälle julkiselle keskustelulle on tarvetta, jotta yhteiskunnalliset epäkohdat nousisivat esiin. Teoriaosuudessa käyn läpi sitä, mitä journalismin tehtävät ovat, mihin urheilujournalismi sijoittuu yhteiskunnan kentillä, millaisia kytköksiä urheilujournalismilla on esimerkiksi talouteen ja politiikkaan ja mikä sen suhde yleisöön on. Lisäksi keskiössä ovat valtapeli ja urheilukisojen isännöimisen merkitys.

Tutkin aihetta kirjoitettujen uutisten, artikkelien, haastattelujen ja näkökulmien kautta diskurssianalyysillä, joka sisältää urheilujournalismissa esillä olleiden julkisten keskustelijoiden indeksointia ja näiden henkilöiden puheenvuorojen sijoittumista julkisuuden eri kehille. Analysoituani aineistoa pohdin, millainen merkitys tutkimuksen tuloksilla on.

Avainsanat: urheilujournalismi, valta, politiikka, julkisuus, päätöksenteko, jääkiekko, suhteet, diskurssianalyysi.

Tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin Originality Check -ohjelmalla.

SISÄLLYSLUETTELO

1	JOHDANTO	1
2	URHEILUN JA JOURNALISMIN LIITTO	7
	2.1 Journalismin tehtävät	8
	2.2 Urheilujournalismi mediakentällä	11
	2.3 Urheilujournalismin kytkökset talouteen ja politiikkaan	15
	2.4 Yleisö seuraa julkista keskustelua	18
	2.5 Valtapeli	21
	2.6 Urheilukisojen isännöimisen merkitys valtapelissä	29
3	MITEN JOURNALISMI KUVASI VALTAPELIÄ MM-KISOJEN SIIRROSSA?	32
	3.1 Lähteiden indeksointi	34
	3.2 Julkisuuden kehät	35
4	AINEISTON ANALYYSI JA TULOKSET	38
	4.1 Julkinen keskustelu aktivoituu Valko-Venäjän vaalien jälkeen	39
	4.2 Uusi konsensus?	46
5	POHDINTA	55
6	JOHTOPÄÄTÖKSET	60
	LÄHTEET	63
	LIITTEET	65
	AINEISTO	66

1 JOHDANTO

”Syynä päätökseeni olivat eettiset syyt ja arvot, joiden mukaan halusin toimia ja pitää niistä kiinni. Mielestäni se oli tärkeätä”, Suomen miesten jalkapallomaajoukkueeseen tammikuussa 2019 kutsuttu Riku Riski kommentoi Helsingin Sanomille (8.1.2019), kun hän kieltäytyi harjoitusleiristä Qatarissa, jolle oli myös myönnetty järjestettäväksi jalkapallon MM-kisat vuonna 2022.

Riskin päätös oli hyvin poikkeuksellinen, sillä urheilussa on harvinaista, että yksittäiset henkilöt ottaisivat julkisesti kantaa yhteiskunnallisiin kysymyksiin. Vielä harvinaisempaa oli, että huippu-urheilija kieltäytyisi kutsusta maajoukkueeseen tai matkasta ulkomaan pelireissulle poliittisista syistä. Yleensä urheilijat tyytyvät vain tekemään työtään ja noudattamaan seuran tai urheiluliiton tekemiä päätöksiä.

Suomen miesten jalkapallomaajoukkueen kapteeni Tim Sparv puolestaan kommentoi Riskin ratkaisua seuraavasti:

”Kunnioitan Riku Riskin rohkeutta. Päätöksellään hän pakotti meidät kaikki kyseenalaistamaan ja arvioimaan motiivejamme olla Qatarin kaltaisessa maassa. Jos olen rehellinen, en usko, että olisin kyennyt samaan. Olen kuitenkin samaa mieltä asioista kuin Riku. Toivon, että ihmiset kuitenkin ymmärtävät, miten paljon Suomen maajoukkueessa pelaaminen merkitsee suurimmalle osalle pelaajista. On mahdotonta kuvaila sanoin kuinka ylpeä olen siitä, että toimin maajoukkueen kapteenina. Minun olisi todella vaikeaa kieltäytyä kutsusta. Uskon, että moni joukkueetoverini ajattelee samoin.” (Yle 12.1.2019.)

Keskustelu Qatarin MM-kisojen 2022 ympärillä kiihtyi entisestään maaliskuussa 2021. Viisi Norjan jalkapalloliigan seuraa – Tromsø, Odd, Strømsgodset, Viking ja Brann – ilmoittivat, etteivät nämä hyväksy MM-kisojen pitämistä Qatarissa ja vaativat Norjan maajoukkueelta ja liitolta kisojen boikotointia. Debatti yltyi ja lopulta myös Suomen Palloliitto julkaisi 15. maaliskuuta kannanoton, jossa Palloliitto kertoi pitävänsä kisojen myöntämistä Qatarille huonona päätöksenä. Samalla liitto ilmoitti jatkavansa työtä maan ihmisoikeustilanteen parantamiseksi muilla keinoin kuin boikotoimalla kisoja. Keinovalikoimaan kuuluvat Palloliiton mukaan aktiivinen dialogi ja päättävien tahojen painostus. Palloliitto kuitenkin totesi, että kisat pelataan Qatarissa, oli Suomen tahto mikä tahansa.

Suomen jalkapallomaajoukkueen pelaajat seurasivat esimerkkiä ja julkaisivat omasta aloitteestaan kannanoton aivan jalkapallon MM-karsintaottelun alla. Suomi pelasi 28. maaliskuuta Ukrainaa vastaan, ja MM-karsinnoissa pelataan juuri kisapaikasta Qatarin lopputurnaukseen. "Huuhkajien" pelaajat ilmoittivat tiedotteessa olevansa samalla kannalla kuin Palloliitto ja yhtyvänsä liiton lausuntoon.

Protestointi Qatarin kisoja kohtaan oli entistä näkyvämmiin esillä juuri maaliskuun 2021 taitteessa. Maaliskuun lopun MM-karsintapeleissä kannanotot näkyivät myös kentällä, kun Norjan maajoukkue esiintyi ennen Gibraltaria vastaan pelattua ottelua paidoissa, joissa puolustettiin ihmisoikeuksia. Turkia vastaan pelattua ottelua ennen Norja samalla tavoin ja nyt joukkueen paidoissa kehoitettiin muitakin maita liittymään protestiin. Saksan ja Alankomaiden maajoukkueet seurasivat Norjan esimerkkiä ja kantoivat omissa peleissään Qatarin kisaisännöityä protestoivia paitoja.

Urheilijoiden ja seurojen kannanotot ovat olleet viime aikoina muutenkin esillä julkisuudessa. Syksyllä 2020 uutisoitiin, että Helsingin Jokerien jääkiekkoujoukkue oli lähdessä KHL-kauden avausotteluunsa Minskiin Valko-Venäjälle, vaikka maassa oli tuolloin laajoja mielenosoituksia johtuen valtionjohdon rikkomuksista presidentinvaaleissa. Lopulta Jokerien lento ei koskaan lähtenyt Minskiin, sillä syystä tai toisesta joukkueen sisällä päätettiin, että lähtö Valko-Venäjälle ei ollut viisas ratkaisu. KHL tuomitsi Jokerit häviämään ottelunsa.

MTV Urheilu haastatteli 19. elokuuta Jokerien päävalmentaja Lauri Marjamäkeä ja tuolloin helsinkiläisseurassa pelannutta puolustaja Mikko Lehtosta. Valko-Venäjän vaalit olivat juuri päättyneet ja maassa oli laajoja mielenosoituksia vilpilliseksi uskotun ääntenlaskun jälkeen, kun Aljaksandr Lukašenka julisti itsensä voittajaksi, vaikka Svjatlana Tsihanouskajan arveltiin yleisesti saaneen äänten enemmistön ja tulleen demokraattisesti valituksi uudeksi presidentiksi. Suomessa paine Jokerien ympärillä kasvoi, sillä joukkueen oli tarkoitus matkustaa Minskiin pelaamaan KHL-kauden avausottelu.

MTV:n haastattelussa Lehtonen ja Marjamäki kommentoivat Jokerien vieraspelireissua. Heidän kommenttinsa herättivät paljon kritiikkiä, sillä pelaaja ja valmentaja eivät olleet seuranneet Valko-

Venäjän tapahtumia tarkkaan ja antoivat tilanteesta huolimattomia lausuntoja. MTV:n jutun jälkeen Jokereihin kohdistui aivan uudenlaista painetta eri tahoilta, kuten kannattajayhdistykseltä, sosiaalisesta mediasta, poliitikoilta ja journalistiselta medialta.

Olen lukenut uutisista, että jotain mellakantynkää siellä on ollut. Ei anneta sen vaikuttaa. Annetaan heidän mellakoida keskenään. (Mikko Lehtonen MTV:lle 19.8.2020.)

En ole hirveästi korvaa lotkauttanut. Uskon, että olemme ammattimaisissa käsissä, oli tilanne mikä tahansa. Ne ovat sellaisia poliittisia juttuja, ei siihen kannata urheilua sotkea. (Lauri Marjamäki MTV:lle 19.8.2020.)

Kommenteista virinnyt aktiivinen julkinen keskustelu herätti viimeistään huomioni ilmiöön ja antoi kiinnostusta tutkia aihetta. Keskityn tutkimuksessani juuri Valko-Venäjän kisaisännöiden siirtämiseen ja tutkin tapahtuman järjestäjämäärän vaihdoksen ympärillä ollutta julkista keskustelua. Kisat oli alun perin tarkoitettu pelata jaetusti Valko-Venäjällä ja Latviassa, mutta lopulta isännöitys annettiin pelkästään Latvialle. Tutkimusta aloittaessani arvelen, että tällaisella päätöksellä on seurauksia tulevaisuutta ajatellen, mutta uskon myös, ettei koko ongelmaa ole ratkaistu. Haluan kuitenkin selvittää, miten tähän tilanteeseen päädyttiin, mikä urheilujournalismin osuus oli tapauksessa ja että miten isännöiden ottaminen pois Valko-Venäjältä mahdollisesti vaikuttaa myöhemmin urheilun isännöityksiä jaettaessa.

Uskon, että Valko-Venäjän isännöiden perumiseen on monia syitä, eikä yksittäistä selittäjää ole. Aiheuttavat tekijät voivat kuitenkin olla merkittäviä ja niiden vaikuttavuutta on syytä tutkia. On silti tärkeää selvittää, mitkä asiat saivat aikaan muutoksen, mikä rooli julkisella keskustelulla ja sen luomalla paineella oli, mikä eri päättäjien ja toimijoiden rooli oli ja miten näiden suhteet näyttäytyivät ilmiössä. Voiko yksittäinen urheilija vaikuttaa omalla kannanotollaan? Millaisia kannanottoja tarvitaan tilanteen muuttamiseksi? Mikä merkitys on kantaa ottavien ihmisten yhteiskunnallisella asemalla ja heidän intresseillään?

Muun muassa tällaiset kysymykset saivat pohtimaan tutkimusta ja mahdollisia tutkimuskysymyksiä, jotka tarkentuivat kohti lopullisia valintoja. Suuntia tällaisessa aiheessa on monia, sillä urheilu ja journalismi ovat laajoja käsitteitä, ja poliittisuutta voi nähdä elämämme jokaisessa pienessäkin ratkaisussa. Kulutusvalinnat voivat olla poliittisia ratkaisuja ja tekemistämme

päätöksistä kerätään dataa. Urheilun, journalismin ja politiikan väliset suhteet kulkevat käsi kädessä ja nämä tekijät vähintään vaikuttavat toisiinsa. Siitä voidaan keskustella, paljonko näiden soisi sotkeutuvan keskenään, mutta keskinäisiä vaikutussuhteita ei voi kiistää. Huippu-urheilu tarvitsee journalismia saadakseen yleisön. Urheilussa ja journalismissa on päätöksentekijöitä ja joillakin ihmisillä on enemmän valtaa kuin toisilla.

Valko-Venäjän tilanne ja aiemmilta vuosilta jatkunut keskustelu Qatarin jalkapallokisojen ympärillä eivät suinkaan olleet ainoita puhuttaneita poliittisia aiheita urheilun kentällä. Yhdysvaltain Black Lives Matter -liike aiheutti laajaa keskustelua myös urheilupiireissä. Pelinrakentaja Colin Kaepernick otti vahvasti kantaa Yhdysvaltain rasismiin politiikassa ja viranomaisten keskuudessa, kun hän polvistui kansallislaulun aikana osoittaakseen mieltä valtion kehityskulkua vastaan vuonna 2016. Kaepernick ei ole sittemmin pelannut NFL:ssä. Black Lives Matterin takia polvistumisia on kuitenkin nähty vuonna 2020 jo sarjojen organisoimina, muun muassa useissa jalkapallosarjoissa. Seitsenkertainen Formula 1 -maailmanmestari Lewis Hamilton on myös ottanut vahvasti kantaa aiheeseen, ja useat kuljettajat ovat polvistuneet ennen kilpailuja.

Vuonna 2021 ollaan kuitenkin näkemässä uusi käänne myös polvistumisiin. Jalkapallon Valioliigassa pelaavaa lontoolaisseura Crystal Palacea edustava norsunluurannikkolaishyökkääjä Wilfried Zaha sanoi helmikuussa, että "minusta tuntuu, että polvistumisesta on vain tullut osa ottelua edeltävää rutiinia, eikä sillä ole tällä hetkellä enää merkitystä, seisommeko vai polvistummeko". Zaha päättikin jäädä ensimmäisenä Valioliigan pelaajana seisomaan polvistumisseremonian ajaksi ennen 13.3.2021 pelattua ottelua West Bromwichia vastaan.

Myöhemmin maaliskuun 18. päivänä Suomen miesten jalkapallomaajoukkueen keskikenttäpelaaja Glen Kamara pelasi seurajoukkueensa Glasgow Rangersin paidassa Slavia Prahaa vastaan Eurooppa-liigan ottelussa. Pelissä tapahtui välikohtaus ja myöhemmin Kamara kertoi tulleen rasistisesti kohdelluksi. Pelin jälkeen Kamara vaati edustajansa kautta, että Euroopan jalkapalloliitto UEFA lopettaisi "tyhjät eleet" ja halusi konkreettisia toimia. Seuraavassa ottelussa Rangersin pelaajat eivät polvistuneet vaan jäivät seisomaan vastustajiensa tavoin ennen pelin alkua.

Syy, miksi nostan myös rasismien esiin, on se, että vaikka Kamaran tapauksessa halutaan kitkeä rasismia, esimerkiksi Kaepernickin kohdalla tavoitteena oli vaikutus urheilun ulkopuoliseen päätöksentekoon. Polvistumisilla voidaan levittää tietoisuutta ongelmasta, mutta vaikutus päättäjiin voi olla myös vahva. Esimerkiksi NFL:ssä käytössä on nykyisin sääntö, jonka mukaan jokaisen joukkueen on uutta päävalmentajaa rekrytoidessaan haastatettava vähintään myös yhtä tummaihoista valmentajaa. Sarjan seurojen omistajat ovat valkoihoisia, mutta liigassa pelaavista pelaajista iso osa on tummaihoisia.

Lisäksi jalkapalloilussa kesällä 2020 yhdessä Yhdysvaltain naisten maajoukkueen kanssa kultaa voittanut Megan Rapinoe on ollut aktiivisesti esillä yhteiskunnallisiin kysymyksiin liittyen. Hän on vaatinut urheilijoilta sitä, että nämä käyttäisivät paremmin ”estradiaan” hyödykseen ja puhuisivat tärkeistä asioista. Rapinoe on ottanut kantaa myös muun muassa urheilijoiden epätasa-arvoisiin palkkioihin sukupuolten välillä ja puhunut vähemmistöjen oikeuksista.

Urheilun ja politiikan välinen suhde on ollut aina kiistelty, ja olen havainnut, että julkisessa keskustelussa päätään nostaa aina väittely siitä, voidaanko urheilua ja politiikkaa sotkea keskenään, tai että ovatko urheilu ja politiikka niin sidoksissa toisiinsa, ettei niitä edes voida erotella. Kun maailmalla tapahtuu jotakin merkittävää, on sillä usein ainakin välillisesti vaikutusta urheiluun. Sen takia monet urheiluvaikuttajat ovatkin esillä mediassa kommentoimassa yhteiskunnallisiin aiheisiin liittyviä urheilukysymyksiä.

SUL:n eli Suomen urheiluliiton puheenjohtaja Sami Itani kommentoi Urheilulehden haastattelussa seuraavasti:

”On aivan groteskia väittää, ettei urheilu olisi valtava poliittinen taustavaikuttaja varsinkin kansainvälisesti. (...) Vuodesta toiseen arvokilpailuja ja keskeisiä kokouksia järjestetään diktatuureissa. Tämä kiltisti hyväksytään, ja suomalaisetkin urheilujohtajat menevät kiltisti käsi lipassa katsomaan kisoja. On ensisijaisesti meidän urheilujohtajien vastuu näyttää esimerkkiä ja puhua näistä asioista.” (Urheilulehti, 23.9.2020.)

Kuten Itani toteaa, urheilun poliittisista ongelmista täytyy puhua. Mutta jotta puheelle on yleisö, täytyy näkemysten päästä median kautta julkisuuteen. Tässä pro gradu -tutkielmassani selvitän jääkiekon maailmanmestaruuskisojen 2021 isännöityä koskenutta uutisointia tutkimalla, miten urheilujournalismissa käsitellään politiikkaa ja valtapeliä.

Koska tutkimuskohteina ovat julkisuus ja journalismi, teoriaosiossa taustoitan sitä, miten journalismi ja urheilu asemoituvat yhteiskunnan kentälle. Tätä kautta pohdin, miksi urheilujournalismista ja sen sisällöistä on tarpeen keskustella yhteiskunnallisessa kontekstissa. Metodiosiossa avaan sitä, miten lähestyn aihetta tutkimuksen kannalta, minkä jälkeen siirryn varsinaiseen tutkimusosioon analyysiosiossa käsittelemällä valikoitunutta aineistoa. Tämän jälkeen pohdin sitä, mitä tutkimus kertoi aiheesta ja lopuksi teen johtopäätökset tutkimuksesta ja luon katsetta tulevaisuuteen arvioimalla kisaisännöityä koskenutta keskustelua ja mahdollisia tulevia seurauksia päätöksenteon jälkeen.

2 URHEILUN JA JOURNALISMIN LIITTO

Ketkä urheilussa siis tavoittelevat valtaa ja miksi? Myös journalismilla on valtaa niin sanottuna neljäntenä valtiomahtina. Esille nousevat muun muassa *portinvartijuuden*, *representaation* ja *diskurssin* käsitteet. Tutkimukseni tavoitteena on selvittää diskurssianalyysin keinoin sitä, miten valtapeliä käsitellään urheilujournalismissa, ja että mikä eri toimijoiden, kuten urheilijoiden ja liittopäättäjien, osa median kautta käytävässä yhteiskunnallisessa keskustelussa lopulta on.

Näihin pohdintoihin voidaan saada vastauksia valitsemalla tapausesimerkiksi juuri vuoden 2021 jääkiekon MM-kisat, sillä tämän tapahtuman isännöisyys sisälsi kaikkia tutkimuksen kannalta tärkeitä elementtejä. Kisaisännöisyys siirrettiin, alkuperäisen isäntämaan kohdalla puhuttiin turvallisuudesta ja politiikasta, vaikuttajat sekä lajin sisältä että ulkopuolelta ottivat kantaa, journalismi tarjosi alustan julkiselle keskustelulle ja osaltaan loi sitä, ja sponsorit puuttuivat myös peliin yleisön ja päättäjien ristipaineessa. Kaikki nämä olosuhteet ja käänteet luovat hedelmällisen maaperän tutkimustyölle.

Teoriaosuudessa taustoitan sitä, mihin journalismia tarvitaan. Journalismin laajempaa merkitystä pohtimalla ymmärrämme myös, mikä toimittajan tehtävä on urheilusta raportoidessaan. Samalla yhdessä journalismin kanssa on tarpeen käsitellä sitä, millainen urheilun rooli on ollut läpi vuosikymmenten ihmisten arjessa ja miten urheilu ja journalismi ovat asemoituneet yhteiskunnan kentille. Historian ja nykyajan suhteuttaminen on olennaista siksi, koska vain siten saamme selvyuden siitä, miten valtapelin ja yhteiskunnallisten kysymysten käsittely urheilujournalismissa on kehittynyt ja mihin suuntaan se on tulevaisuudessa mahdollisesti menossa.

Käsiteltäviksi aiheiksi nousevat journalismin tehtävät ja urheilujournalismin rooli osana laajempaa journalismin kokonaisuutta. Olennainen teema on myös journalismin sidoksisuus yhteiskunnan muihin kenttiin ja journalismin suhteet esimerkiksi talouteen ja politiikkaan. Journalismi on julkista keskustelua luova toimija, mutta se tarvitsee myös yleisön, aivan kuten urheilukin. Taustoitan sitä, millaisessa vuorovaikutussuhteessa eri toimijat ovat. On myös tarpeen puhua valtapelistä, yhteiskunnan ongelmakohdista ja siitä, mitä näille on tehtävissä.

Vuorovaikutussuhteet saattavat muuttua ja ihmiset saattavat ottaa eri rooleja ja puheenvuoroja julkisessa keskustelussa. Hallinin (1986, 21) kirjassa esitellään journalistin valinnoille kolme aiheenkäsittelyn näkökulmaa, joita hyödynnän tässä tutkimuksessa julkisuuden kehinä havainnollistamaan tapausta. Hallin puhuu konsensuksesta, legitiimistä ristiriidasta ja poikkeavuudesta. Konsensus koskee Hallinin mukaan vallalla olevia hyväksytyjä käsityksiä. Legitiimi ristiriita on julkisessa keskustelussa esillä silloin, kun konsensusta haastetaan. Poikkeavuus on näkökulma, jossa aihe ylittää legitiimin ristiriidan ja sisältää kannanottoja, joiden ei ole suotavaa olla julkisuudessa tai jotka ovat julkisuudessa ollessaan kyseenalaisia.

On myös olennaista, kuka aiheita kommentoi ja mistä asemasta. Bennett (1983, 15–16) ottaa puheeksi journalistiset valinnat lähteiden indeksoinnin kautta. Julkisessa keskustelussa on puheenvuoroja, joiden tärkeyttä ja julkiseen keskusteluun pääsemistä arvioidaan sen mukaan, mikä asema kommentoijalla on. Jos ihminen on aiheen kannalta vaikutusvaltainen kommentoija ja journalismi kokee hänet näkemyksineen tärkeäksi keskustelun kannalta, hän saa esittää mielipiteensä julkisesti. Journalismi nostaa keskiöön tärkeitä puheenvuoroja.

2.1 Journalismin tehtävät

Pietilä (2010, 22) puhuu artikkelissaan journalismin professiosta ja sen muutoksesta 1900-luvulla. Pietilän mukaan journalismin professiokäsitys on muuttunut työväenluokan kutistuttua, uuden keskiluokan paisuttua ja luokkajakoisen tilanteen purkauduttua. Toisena vaikuttimena ovat Pietilän mukaan uudet viestintätekniikat. Pietilä (2010, 23) mainitsee ”yksilöiden verkottumisen”, jota voidaan pitää osana median murrosta internetin aikakaudella. Pietilän (2010, 26) mukaan ennen oli vallalla objektiivisuusoppi, mutta profession muutos on johtanut siihen, että markkinassa journalistin pitää ottaa huomioon enenevässä määrin se, mitä markkina häneltä toivoo.

Journalisti tekee siis ammattinsa ja ympäristönsä raameissa valintoja, jotka ilmentävät todellisuutta. Yksi journalismin tärkeimmistä käsitteistä on *representatio*, josta Seppänen ja Väliverronen (2012, 90) kirjoittavat, että mediaesitykset eivät ole satunnaista kuvien, sanojen ja äänien virtaa, vaan syntyvät tietoisten valintojen tuloksena. Seppäsen ja Väliverronen mukaan

mediaesitykset eli representaatiot esittävät ja rakentavat todellisuutta jostakin näkökulmasta. Representaatioon liittyy olennaisesti myös *diskurssin* käsite. Kunelius (2003, 223) toteaa, että diskurssit tulkitsevat todellisuutta asettaen jonkun näkökulman todellisuuteen muiden edelle. Siten ihmiset päätyvät katsomaan todellisuutta tietyltä taholta.

Kehystäessään ja representoidessaan todellisuutta journalistilla on siis paljon valtaa, ja tämä aiheuttaa sen, että journalistilla on paljon vastuuta tuottaessaan informaatiota yleisöille. Kunelius (2003, 199) mainitsee, että journalistien kesken ei ole syntynyt selvää yksimielisyyttä journalismin tehtävästä yhteiskunnassa. Kuneliuksen mukaan erilaisiin tuloksiin voidaan päätyä sen mukaan, arvioidaanko journalismia tiedonvälittäjänä vai asetetaanko mittapuuksi laadukkaan ja monipuolisen julkisen keskustelun ylläpitäminen.

Mediarepresentaatioiden ongelmat puolestaan perustuvat fundamentaalisesti valtaan ja statukseen yhteiskunnassa. Yhteisön tai yksilön kokemus siitä, että median pitää kuvata näitä julkisuudessa mahdollisimman tarkkaan ja virheettömästi perustuu osittain siihen oletukseen, että medialla on juuri valtaa muokata julkista mielipidettä (Boyle & Haynes, 2009, 108).

Seppäsen, Väliiverrosen, Boylen ja Haynesin pohdinnat representaatiosta ja journalismin kyvystä muokata maailmaa ovat osuvia. Samalla voidaan pohtia sitä, nouseeko journalismi itse asiassa yhteiskunnassa sellaiseen asemaan, johon sitä ei ole alun perin "suunniteltu". Jos journalismin tehtävänä onkin vain kertoa ihmisille maailman tapahtumista mahdollisimman todenmukaisesti, niin kenen totuutta journalismi kertoo? Kunelius (2000, 7) puolestaan kirjoittaa artikkelissaan siitä, kuinka journalismin tutkimuksessa on siirrytty kohti ajatusta, että journalismi onkin ennen kaikkea tarinoiden kerrontaa, eli tarinat tuottavat todellisuutta. Tähän Kuneliuksen mainintaan voisi lisätä, että asioihin voidaan suhtautua monella tavoin ja että monet aiheet ovat subjektiivisia. Tällöin journalistisilla päätöksillä muokataan yhteiskuntaa ja todellisuutta.

Schudson (2020, 71) viittaa ranskalais sosiologi Pierre Bourdieun kuuluisaan kenttäteoriaan, jossa yhteiskunta jaotellaan eri kenttiin. Kentät ovat tekemisissä toistensa kanssa, mutta ovat silti itsenäisiä osa-alueita yhteiskunnassa. Schudson esittääkin Bourdieun kenttäteoriaan liittyen kysymyksiä siitä, miten journalismin kenttä pystyy pysymään autonomisena, kun se kuitenkin

tarvitsee toimiakseen muita yhteiskunnan kenttiä. Schudsonia askarruttaakin juuri journalismin osa yhteiskunnan kentällä niissä tilanteissa, joissa journalismi toimii valvovana elimenä, mutta samalla valtiovallan alaisena toimijana, jota poliittiset päätökset koskevat siinä missä muitakin yhteiskunnan kenttiä.

Journalismi on myös ala, jota pystyy harjoittamaan käytännössä ilman alan koulutusta. Journalisteja ei myöskään valita demokraattisesti eikä kansalaisilla ole suoraa vaikutusvaltaa siihen, ketkä heille maailman "totuutta" representoivat. Näin ollen journalismissa korkeassa asemassa olevilla henkilöillä on toimittajia palkatessaan vastuu siitä, että rekrytointi onnistuu ja uusi toimittaja on pätevä työssään, jotta mahdollisimman objektiivinen tiedonvälitys toteutuu.

Schudson (2020, 79) esittääkin teoksessaan pohdinnan, että miksi kansalaisten edes pitää luottaa journalisteihin, jotka tekevät päätöksiä itsenäisesti oman harkintakykynsä mukaan, jos ihmiset ovat valinneet päättäjät demokraattisilla vaaleilla päättämään heidän puolestaan. Schudsonin (2020, 79) mukaan journalisteja tarvitaankin erilaisilta yhteiskunnan aloilta, jotta journalismi on mahdollisimman monipuolista ja luotettavaa.

Schudsonin pohdintoja mukaillen tarvitaan siis mahdollisimman erilaisia journalisteja, sillä myös yleisöjä on erilaisia. Yhden totuuden toittaminen ei palvele yhteiskuntaa, eikä journalismin pidä olla pr-koneisto vaan itsenäinen toimija. Kenties journalismin sisäiset suhteet, median keskinäinen kilpailu, ammattiyhteisö, arvostus työtä kohtaan ja alan sisäinen paine tehdä laadukasta journalismia pitävät yllä hyvän journalismin standardeja. Tämä mahdollistaisi samalla sen, ettei journalismin taso laske ja kansalaiset voivat luottaa mediaan.

Kun peilataan historiaan, Pietilä (2018, 21) kirjoittaa artikkelissaan, että 1900-luvulla journalismin professio muuttui siten, että vapaata lehdistöä koski teoria vastuusta, jotta "yhteiskunta saa totuudellisen ja puolueettoman selonteon yleisistä asioistaan". Pietilä (2018, 22) kuitenkin lisää, että journalismin kaupallistuessa tapahtuu niin sanottu deprofessionalistuminen, jolla Pietilä tarkoittaa sitä, että ala ei pysty enää nykyaikaisessa tarkastelussa toteuttamaan professionaalista vastuutaan.

Journalismi onkin muuttunut ja tavat välittää tietoa ovat muuttuneet. Yhteiskunnan murroksessa myös media on joutunut sopeuttamaan toimintatapojaan ja mukautumaan muun muassa teknologiseen kehitykseen. Sanomalehdet ovat siirtyneet internetiin, on syntynyt niin sanottu klikkikulttuuri ja sosiaalisen median nousu on tehnyt journalismista yhtäkkiä vuorovaikutteisempaa. Pietilän (2010, 23) mukaan verkottuneet yksilöt voivat organisoida omia sosiaalisia suhteitaan ja väljentää vanhaa hierarkiaa. Eli ihmiset voivat omilta tileiltään keskustella toimittajien kanssa, juttuja voidaan päivittää ja ajankohtaisuuden käsite on muuttunut siten, ettei enää odotetakaan seuraavan päivän lehteä, vaan niin sanottuna online-aikana uutiset ovat heti saatavilla. Tämä aiheuttaa journalismiin kommunikointia ja uudenlaista reaktiivisuutta.

Journalismin tehtävä ei kuitenkaan ole muuttunut niin radikaalisti, etteikö sillä olisi edelleen suuri merkitys tiedon tuottajana ja välittäjänä. Journalismi toimii yhä objektiivisuuden periaatteiden mukaisesti ja sillä on suuri yhteiskunnallinen vastuu. Puhutaan jopa *neljännestä valtiomahdistä*. Zelizer ja Allan (2010, 48) määrittelevät neljännen valtiomahdin termin siten, että uutismedia toimii vahtikoirana muille yhteiskunnan vahvoille sektoreille. Journalismilta odotetaan itsenäistä tutkivaa työtä, joka paljastaa vallan väärinkäytöksiä.

Yksi vahvan demokratian mahdollistaja onkin vapaa ja objektiivinen lehdistö, joka tarkkailee oikeuden toteutumista ja poliittisen päätöksenteon laillisuutta ja oikeutusta. Mediaa voidaan toisaalta myös käyttää hyödyksi valtapyrkimyksissä, joten riippumattoman journalismin tärkeys yhteiskunnan toimivuuden ja kansalaisten luottamuksen säilyttämisen kannalta on ensiarvoisen tärkeää.

2.2 Urheilujournalismi mediakentällä

Journalismin sisällä omana osa-alueenaan toimii urheilujournalismi. Urheilun ja urheilujournalismin merkityksestä ja tarkoituksesta on monenlaisia näkemyksiä.

Urheilujournalismia koskevat samat pääperiaatteet kuin mitä tahansa muutakin journalismia, mutta sillä on luonnollisesti myös omat piirteensä, jotka erottavat sen omaksi osa-alueekseen journalismin kokonaisuuden sisällä. Aiemmin mainittu Bourdieun kenttäteoria pätee myös

journalismin sisällä: lehdissä on omat toimituksensa, jotka keskittyvät omiin pääaiheisiinsa. Urheilujournalismi on oma kenttensä, mutta siinä saattaa olla piirteitä myös journalismin muilta kentiltä, kuten taloudesta tai kulttuurista, joilla on myös sanomalehdissä omat osionsa.

Carey (1965, 35–36) toteaa, että journalismilla on omat haasteensa asioiden esittämisessä ja tulkitsemisessa. Asioiden merkitykset muuttuvat ajan saatossa ja käsitykset jonkin asian todellisuudesta voivat näyttäytyä erilaisina. Careyn mukaan arvot ja tavat käsitellä asioita voivat olla erilaisia ja huomioon täytyy ottaa politiikka, yhteiskunnan muutokset ja historiallinen tausta. Tällöin näkökulmat voivat olla toisenlaisia ja asioista saattavat kilpailla keskenään erilaiset näkemykset asioihin. Journalistiprofession muutos koskee tietysti myös urheilujournalismia.

Laine kertoo (2012, 279), että suomalaiseen urheilujournalismiin iskostuivat alkuaikoina sellaiset ominaispiirteet, jotka luonnehtivat sitä edelleen. Laine mainitsee piirteinä kaavamaisuuden, kilpaurheilumyönteisyyden, kritiikittömyyden, suorituskeskeisen konkreettisuuden, sankarihakuisuuden ja uskollisuuden kansallisesti merkittävillä lajeilla. Laine kirjoittaa (2012, 276) suomalaisen urheilujournalismin alkuajoista lisäksi, että Suomen Voimistelu- ja Urheiluliitto SVUL puolusteli Ivar Wilskmanin 1897 perustamaa Suomen Urheilulehteä, kun työväki piti lehteä puolueellisena ja porvarillisena. Vuonna 1919 perustetun Työväen Urheiluliiton eli TUL:n lehden eli Työväen Urheilulehden ensimmäinen näytenumero julkaistiin jo ennen liiton perustamista vuonna 1917. Tavoitteet olivat yhteiskunnallisia ja tarkoituksena oli välittää erilaista tietoa kuin kilpailija. Samalla Perkon (1991) ja Hentilän (1982) mukaan suomalainen urheilulehdistö politisoitui (Laine, 2012, 276).

On hyvä tässä välissä huomauttaa, ettei politisoituminen tarkoita sitä, että esimerkiksi juuri urheilujournalismissa politiikka tai tietyn agendan edistäminen olisi yhtäkkiä journalismin tekemisen itsetarkoitus. Urheilujournalismin politisoitumisessa kuitenkin siirrytään pelkästä tulosten raportoinnista siihen suuntaan, että käsitellään myös sellaisia asioita, joissa on poliittista ulottuvuutta. Urheilussa, kuten myös muussa yhteiskunnassa, on mukana poliittisuutta, sillä urheilu sisältää päätöksentekoa, valintoja ja erilaisia osapuolia. Myös urheilujournalismi on yksi osapuoli osallistuessaan vuorovaikutukseen.

Laine (2012, 280) viittaa myös Pänkäläiseen (1991), jonka mukaan urheilun yhteiskunnallinen merkitys kasvoi huomattavasti toista maailmansotaa edeltäneessä Suomessa. Laineen (2012, 281) mukaan lehdistö koki urheiluraportoinnin kannattavaksi, ja poliittis-kansallinen tilanne sekä urheiluliike mahdollistivat urheiluaineiston lisäämisen sanomalehdissä. Urheiluraportoinnissa siirryttiinkin aikaan, joka mahdollisti professionaalisen urheilujournalismin synnyn, ja urheilujournalismi saikin vakavasti otettavan aseman lehdistössä, kun toimitussisältö oli urheiluliikkeestä riippumatonta, journalistista sisältöä.

Journalismi ja urheilumaailma ovatkin sittemmin kehittyneet muun yhteiskunnan mukana. Urheilujournalismissa esimerkiksi kunnioitetaan yhä niitäkin arvoja, jotka sillä oli jo ennen Laineen mainitsemaa professionaalisen urheilujournalismin syntyä. Urheilu on edelleen keskiössä monessa journalistisessa jutussa, ja voittajat, tulokset ja suoritukset ovat tänäkin päivänä tärkeitä osia. Tämä urheilujournalismin keskeisin ydin ei muutu, vaan on pysyvä osa sitä.

Monet ihmiset haluavatkin yhä tänä päivänä urheilulle itselleen laajempaa merkitystä ja yrittävät säilyttää urheilun roolin keskeisimpänä osana urheilujournalismia sen sijaan, että viihteellistyminen tai vaikkapa politiikka nousisivat keskiöön. Parry ja Robinson kirjoittavat Kihlin teoksessa (2018, 94), että urheilussa ihmiset haluavat tulla representoiduksi urheilun perinteisten arvojen mukaan. Kirjoittajat lisäävät, että toisaalta ihmiset tavoittelevat kuitenkin myös valtaa ja korkeaa statusta.

Molempien tavoittelu voi toisinaan olla mahdotonta, sillä vaikka urheilussa tavoitellaan kilpailullisesti voittoa ja paremmuutta kilpakumppaneista, pidetään urheilua syvälliseltä olemukseltaan puhtaana ja reiluna kilpailuna. Yhteiskunnassa sen sijaan eivät päde aina tasapuolisuuden lait, vaan monesti ihmiset ovat jo valmiiksi oman taustansa takia eriarvoisessa asemassa toisiin nähden. Tällöin valtaan ei välttämättä pääse rehellisin keinoin. Arvot ovat tällöin ristiriidassa keskenään.

Urheilu on tällä tavalla osa muuta yhteiskuntaa eikä tuloraportointi ole enää ainut osa sitä sen jälkeen, kun urheilujournalismi hiljalleen professionalistui, kuten aiemmin todettu. Tutkivaa journalismia tarvitaan myös siksi, koska kansalaiset ja urheilujournalismin tapauksessa niin

sanottu urheiluväki eivät voisi muuten tietää, mitä kulissien takana suunnitellaan ja päätetään. Journalismi mahdollistaa sen, että päätöksentekijöillä on ulkopuolista painetta toimia oikein, eivätkä he näin ollen pääse käyttämään valta-asemaansa väärin. Tällöin toteutuu se, että ratkaisuja tehdään yhteisen hyvän nimissä eikä henkilökohtaisen hyödyn tavoittelemiseksi.

Miten urheilu voi pyrkiä säilyttämään oman, puhtaan kuvansa, kun se on väkisin myös politisoitunutta? Urheilulla on omat intressinsä, kun se pääsee näkyville median välityksellä. Itkonen ym. (2008, 71) kirjoittavat, että urheilun julkisuuskuvan kannalta ei ole yhdentekevää, mihin lajeihin media kiinnostuksensa suuntaa. Lajit, jotka ovat paljon esillä, viestivät yleisölle omaa kulttuurista tekemistään. Kirjoittajat jatkavat, että jos laji on esimerkiksi aggressiivinen tai luontoa kuormittava, arvot välittyvät urheilua seuraavalle yleisölle.

Urheilun lisäksi myös journalismilla on kuitenkin urheilusta ja sen ympärillä olevista ilmiöistä raportoidessaan omat intressinsä ja tehtävänsä. Perinteisiä urheilun arvoja vaalivien ihmisten onneksi journalismilla on oma yhteiskuntaa valvova vastuunsa, joka edistää sitä asetelmaa, että oikein toimivat tahot tuodaan julkisuuteen positiivisessa valossa ja vilpillisesti ja perinteisiä urheilun arvoja rikkovat hahmot negatiivisessa valossa. Itkonen ym. (2008, 71) nimittäin toteavat, että jos media haluaa lisätä yhteiskunnallista vastuutaan, sen täytyy ottaa viestintänsä perusteeksi muutkin kuin pelkät viihdearvot.

Boyle ja Haynes (2009, 145) kirjoittavat, että median eri välineet auttavat kuvaamaan urheilun yhteiskunnallista ja poliittista asemaa. Mediavälineet luovat urheilusta yhteiskunnallista ja poliittista diskurssia, ja tämä vaikuttaa muun muassa identiteettiin ja merkitysten muodostamiseen. Boyle ja Haynes (2009, 145) toteavat myös Laineen (2006) kirjoittaneen Suomessa Lahden hiihtokisojen dopingskandaalista, jonka seurauksena median uutisointi ”kansallisesta häpeästä” aiheutti laajaa yhteiskunnallista keskustelua.

Lahden skandaali on esimerkki juuri siitä, että urheilujournalismilla on journalistinen tehtävänsä toimia eräänlaisena vahtikoirana. Toki dopingtestit tekee ja tulokset niistä julkaisee antidopingjärjestö, mutta urheilujournalismi toimii esimerkiksi juuri tällaisesta skandaalista raportoituun julkisen keskustelun alustana. Urheilujournalismin kautta ääneen pääsevät erilaiset

aiheen kannalta tärkeät henkilöt, kuten vaikkapa urheilijat ja asiantuntijat, jotka ovat lopulta julkisen keskustelun osanottajia.

Juuri tästä on kyse Laineen mainitsemissa urheilujournalismin professionalisoitumisessa, eli siinä missä urheilujournalismi oli aivan alkuaikoinaan pelkkään urheiluun keskittyvää, se on muuttunut tärkeäksi osaksi muuta journalismia omaksuttuaan journalistisia toimintatapoja. Bradshaw ja Minogue (2019, 46) huomauttavat, että urheilujournalistien käsittelemät aiheet ovat laajentuneet, sillä perinteisesti heiltä ei ole odotettu esimerkiksi politiikkaan liittyvää uutisointia.

Juuri urheilujournalismin muutokseen liittyen Zelizerin ja Allanin (2010, 146) mukaan urheilujournalismi on kehittynyt kriittisemmäksi ja analyttisemmäksi. Kirjoittajien mukaan alalla on nyt tutkivampaa ja syvällisempää journalismia. He nostavat kuitenkin esiin sen ongelman, että jotkin mediat ovat usein saman konglomeraatin tai omistajan hallinnassa kuin urheiluseurat tai -sarjat ovat. Tällä tavoin politisoituneella urheilujournalismilla on siis omat haasteensa. Tämä on yksi osoitus siitä, miten urheilu ja journalismi kytkeytyvät muihin yhteiskunnan sektoreihin.

2.3 Urheilujournalismin kytkökset talouteen ja politiikkaan

Urheilujournalismilla on siis omat sidonnaisuutensa yhteiskunnan muihin toimijoihin, eikä huippu-urheilua tai journalismiakaan olisi ilman tiettyjä poliittisia tai taloudellisia ehtoja. Kuten aiemmin on käsitelty, Bourdieun kenttäteorian mukaan yhteiskunta voidaan jakaa kenttiin ja kentät omiin kenttiinsä, kuten journalismissa urheilujournalismi ja muut osiot, mutta on eri asia, miten paljon eri kentät poistuvat omista lokeroistaan ja vaikuttavat toisiinsa. Lopulta yhteiskunta on kokonaisuus, joka koostuu osista, mutta sen eri osat myös edellyttävät toisiaan toimiakseen itse.

Professionaalilla urheilujournalismilla on siis nykypäivän haasteensa. Tähän on selvät syyt. Beck ja Bosshart (2003, 21) kirjoittavat, että koska joukkoviestimet synnyttävät suuria yleisöjä, viestimistä on tullut tärkeitä yhteistyökumppaneita urheilutahojen kanssa poliittisista ja taloudellisista syistä. Esimerkiksi televisiointioikeuksien omistaminen suuressa lajissa on rahakasta bisnestä. Taloudellinen ja poliittinen merkitys johtaa urheilussa vääjäämättä myös vallan väärinkäyttöön.

Tämä tarkoittaa samalla journalismille sitä, että journalismi itse on osaltaan aiheuttamassa välillisesti ongelmaa urheiluun. Urheilu on usein jopa riippuvaista mediaoikeuksien kautta tulevasta rahavirrasta. Mutta riippuvuussuhde on vuorovaikutteinen ja toimii molempiin suuntiin. Beck ja Bosshart (2003, 21) näet kirjoittavat, että mainostaminen, kilpailu urheilu-oikeuksista ja asemasta urheilujournalismin markkinoilla aiheuttavat sen, että jotkin mediat tulevat riippuvaisiksi urheilusta ja joutuvat tekemään myönnytyksiä urheilun ehdoilla. Tällöin journalistinen riippumattomuus voi kärsiä ja raportointi voi menettää objektiivisuutensa.

Myös Rowe (1999, 12) kirjoittaa urheilun ja median välisestä suhteesta. Periaatteessa urheilulla ei perimmäisine tarkoituksineen ole mitään tekemistä median kanssa tai toisinpäin, mutta kun urheilua on alettu välittää median kautta, olemme tottuneet siitä syntyneisiin oheisilmiöihin. Esimerkkeiksi Rowe nimeää muun muassa uusinnat maaleista, mahdollisuuden nähdä peliä eri kuvakulmista ja selostuksen, joka tarjoaa tapahtuman seuraajalle informaatiota ja tunnetta.

Oheisilmiöt ovatkin voineet toisinaan nousta suuremmiksi asioiksi kuin itse urheilu. Monet ihmiset rakastavat spekulatiota, draamaa ja sopimussaagoja. Mihin pelaaja siirtyy? Kuinka valtavalla siirtosummalla pelaaja ostetaan suurseurasta toiseen? Mitä kulisseissa tällä kertaa juonitaan, ja kuka sanoo mitä kenestäkin, ovatko välit poikki? Tai tämän tutkimuksen kannalta olennaisesti voidaan kysyä, että miksi kisoja annetaan ja kenelle, ja mitä eri osapuolet tekevät kisaisännyyden pitämiseksi tai siirtämiseksi. Yleisön tiedonjano, online-maailman ja sosiaalisen median jatkuva spekulointi ja taajaan päivittyvä uutisvirta luovat jopa hektistä ilmapiiriä ja synnyttävät aktiivista, julkista keskustelua.

Itkonen ym. (2008, 33) kirjoittavatkin, että urheilujulkisuus on yhteiskunnallisena ilmiönä kiinnittynyt aikaan ja sosiaaliseen tilaan. Urheilujulkisuus on yhteisöllinen konstruktio, johon vaikuttavat taloudelliset, sosiaaliset ja kulttuuriset tekijät. Myös maan urheilupolitiikalla on vaikutusta urheilujulkisuuteen.

Tämä tarkoittaa juuri sitä, että urheilu, journalismi, politiikka ja yleisö ovat vahvasti tekemisissä toistensa kanssa siitä huolimatta, että ne ovat tavallaan omia bourdieulaisia kenttiään yhteiskunnassa. Kaikilla näillä on omat kulttuurinsa, mutta kaikki ovat jonkinlaisessa suhteessa

toistensa kanssa. Urheilua voidaan yrittää pitää politiikasta erillään, mutta esimerkiksi Bradshaw'n ja Minoguen (2019, 46–47) mukaan urheilua pidetään usein politiikassa positiivisten suhteiden synnyttäjänä ja täten ”pehmeänä diplomatian välineenä”.

Urheilu ei toki ole ainut yhteiskunnan viihdettä luova kulttuurinen osa, vaan media on tekemisissä myös muiden alojen, kuten vaikkapa musiikin, kanssa. Sinällään urheilu ei ole yhteiskunnan kentillä erilaisessa asemassa kuin muutkaan alat ja kulttuurit. Yhtä lailla myös musiikkibisnes on jossain määrin politisoitunutta. Eräänlaisena yhdistävänä tekijänä voidaan pitää sitä, että jos jokin asia synnyttää tarpeeksi kiinnostusta ja vetää laajoja joukkoja ihmisiä puoleensa, siihen alkaa liittyä usein myös taloudellisia ja poliittisia tekijöitä. Huippu-urheilu esimerkiksi on sellainen sektori, joka täyttää nämä odotusarvot.

Kotkavirta korostaakin (2012, 66) sitä, miten valtaisia katsojajoukkoja huippu-urheilu saa liikkeelle. Siksi siihen liittyy voimakkaita poliittisia ja taloudellisia intressejä, ja Kotkavirran mukaan urheilun asema median tarjoamassa viihteen kokonaisuudessa on erittäin merkittävä. Kotkavirta jatkaa, että huippu-urheilulla vaikuttaa olevan muun muassa kyky luoda jännitystä ja sankareita. Huippu-urheilutuote, media ja sponsorit elävät yhdessä keräämistään suurista yleisömääristä.

Samalla tässä välimaastossa huippu-urheilijan on itse oltava tarpeeksi hyvä, jotta hän on oikeutettu saamaan rahallista tukea. Monet urheilevat tavoitteellisesti, mutta kaikki eivät pysty elättämään itseään urheilulla. Urheilijalla täytyy olla tietty suoritustaso ja medianäkyvyys, jotta hän saa sponsoreita. Matkat turnauksiin ulkomaille, urheiluvälineet ja huippuluokan valmennus voivat esimerkiksi olla sellaisia asioita, joihin huippu-urheilija joutuu panostamaan suuria määriä rahaa.

Kotkavirran (2012, 65–66) mukaan monien huippu-urheiluun liittyvien ulkopuolisten tahojen intressit luovatkin painetta urheilijan menestykselle. Huippu-urheilu on se osa urheilusta, joka hallitsee urheilukuvaa mediassa. Huippu-urheilijan menestys on tärkeää sidosryhmien intressien kannalta, sillä sidosryhmät menestyvät sekä kohottavat imagoaan ja itsetuntoaan urheilijan menestyessä. Kotkavirran mukaan tämä luo moraalisia ja eettisiä ongelmia, sillä urheilu on näin valjastettu monien ryhmien intresseille: sponsorien ja poliittisten toimijoiden intressit eivät perustu vain urheilullisiin arvoihin.

Urheilulla on kuitenkin tarve edustaa itseään uskottavasti ja toimia vastuullisesti. Tässä mielessä esimerkiksi sponsorit pitävät seuroja varpaillaan ja odottavat yhteistyökumppaneiltaan tietynlaista toimintaa. Kun tämä luottamussuhde rikotaan, loppuu myös taloudellinen tuki. Tuoreena esimerkkinä tästä toimivat jääkiekkoseura Tappara ja Terveystalo. Terveystalo päätti purkaa yhteistyösopimuksensa Tapparankanssa, kun seura rikkoi tietoisesti koronavirusaikana karanteenisääntöjä. Tämä soti Terveystalon arvoja vastaan ja yritys tiedotti yhteistyön päätymisestä 27.3.2021.

Kaiken kaikkiaan urheilua ja journalismia sitovat muuhun yhteiskuntaan siis myös taloudelliset tekijät ja politiikka. Yksi näitä kaikkia osa-alueita yhdistävä tekijä on kuitenkin yleisö, joka mahdollistaa näiden toimijoiden olemassaolon. Yleisö voi koostua yhteiskunnan milto kentiltä tahansa ja sisältää useita eri kulttuureja, eri ammatteja ja ylipäänsä erilaisia ihmisiä. Kun ihmiset tulevat monilta eri kentiltä, ovat mainitut yhteiskunnan toimijat lopulta paljon tekemisissä omien rajojensa ulkopuolelle. Samalla ne ovat jonkinlaisessa suhteessa tuntemattoman osallistujan kanssa, sillä vaikka yleisöä voidaan kyllä tutkia, hyvin usein se on passiivinen osallistuja.

2.4 Yleisö seuraa julkista keskustelua

Huippu-urheilua tai journalismia ei olisi ilman yleisöä. Tai ainakaan ne eivät olisi samanlaisia. Siinä, missä huippu-urheilu ja journalismi tarvitsevat yhteistyökumppaneita, ei yleisöllä ole velvoitteita tai sopimuksia. Silti nykyään yleisö voi hyvinkin olla yhteydessä huippu-urheilun ja urheilujournalismin tekijöihin. Vuorovaikutteisuus on kasvanut internetin ja sosiaalisen median avulla. Yleisö voi suunnata mielenkiintonsa mihin vain, mutta päättäjien, urheilutahojen ja median tavoitteena on kerätä itselleen mahdollisimman suuria yleisöjä, sillä siitä on hyötyä taloudellisesti ja se tuo samalla toimintaan mielekkyyttä ja merkitystä.

Urheilulla ja sen seuraamisella on kuitenkin tärkeä rooli monien ihmisten arjessa. Se tuottaa elämään sisältöä, ja esimerkiksi korona-ajan alussa urheilusarjojen pysähtyttyä joidenkin ihmisten elämästä katosi tärkeä palanen. Sarjojen käynnistyttyä uudelleen nämä urheiluliigat ja – tapahtumat ovat pitäneet myös Suomessa kansalaisten mieltä virkeämpänä vaikeiden aikojen keskellä. Medialla on oma tärkeä tehtävänsä urheilun välittämisessä kotisohville, ja päättäjillä

puolestaan tärkeä rooli siinä, että sarjat voivat olla käynnissä. Kaiken tämän keskellä urheilijat laittavat itsensä likoon ammattia harjoittaessaan, vaikka siihen liittyy koronaviruksenkin takia omat riskinsä.

Urheilulla on myös suuri merkitys kansallistunteen synnyssä. Rowe (1999, 22) toteaa, että valtioiden hallitukset ovat ymmärtäneet tämän, ja siksi monet maat investoivatkin vahvasti urheiluun ja sen televisiointiin. Kansalaiset voivat urheilun kautta tuntea olevansa yhtä. Tällainen yhteisöllisyys ja ajatus osallistumisesta johonkin itseään suurempaan tuottaa ihmisille samalla merkityksellisyyden tunnetta ja iloa.

Seppänen ja Väliaverron (2012, 113) puolestaan kirjoittavat, että kisojen televisiointi mahdollistaa satojen miljoonien ihmisten osallistumisen mediatapahtumaan, ja jatkavat, että nämä sadat miljoonat ihmiset voivat samalla tuntea kuuluvansa erilaisiin yhteisöihin, joita ovat yleisemmällä tasolla lajin ”ystävät” ja kansallisella tasolla maajoukkueen kannattajat. Tämä on kiinnostavaa, sillä näin tapahtuu siitäkin huolimatta, etteivät nämä ihmiset kadulla kohdatessaan tavallisesti tervehtisi toisiaan. Samalla ihmiset pystyvät kyseenalaistamaan myös näkemäänsä ja pystyvät kritisoimaan, jos jokin heidän mielestään on väärin. Kansalaiset voivat peräänkuuluttaa kansallisilta lajiliitoilta vastuuta esimerkiksi vihreissä arvoissa tai tasa-arvon edistämisessä. Yleisö voi myös esittää kritiikkiä jonkin maan kisaisännyydestä tai vaatia mahdollista boikotointia.

Tämä kaikki edellyttää, että jotta vallalla, urheilulla ja sitä esittävällä medialla olisi merkitystä, tarvitaan yleisö, joka kokee nämä asiat merkityksellisiksi ja käyttää tai seuraa niitä. Rowe (1999, 84) huomauttaakin, että ihmisillä on arkielämä, joka sisältää työntekoa ja monenlaisia aktiviteetteja. Tämän takia urheilu ja siitä tehtävät medialähetykset kilpailevatkin ihmisten ajasta, ja sen takia urheilutapahtumia pyritään ajastamaan strategisesti niin sanottuun parhaaseen katselu-aikaan, jotta yleisö ja sen tuomat hyödyt saataisiin maksimoitua.

Boyle ja Haynes (2009, 68) kuitenkin huomauttavat, että urheilulla on joskus myös voima saada ihmiset seuraamaan televisiota poikkeuksellisiin aikoihin. Kansainvälisesti merkittävät urheilutapahtumat, kuten jalkapallon arvokisat tai olympialaiset, ovat keränneet yleisöä myös epätavallisiin aikoihin. Esimerkiksi olympiajuoksua saatetaan seurata aikaeron takia yöllä, koska ihmisiä kiinnostaa saada tietää reaaliajassa, kuka on maailman nopein ihminen.

Yleisön aikataulua ja parhaita katseluaikoja voidaan siis arvioida, mutta yleisöjä voidaan myös mitata ja käyttäytymistä ennakoita. Eri lajeilla on tiettyjä kohderyhmiä. Sponsor Insightin tekemä vuoden 2021 tutkimus osoitti, että jääkiekko on Suomen suosituin urheilulaji. Naisten keskuudessa suosituin laji oli kuitenkin yleisurheilu. Tällaisia tutkimuksia hyödyntäen päättäjät, sponsorit ja media voivat tehdä päätöksiä ja kohdentaa sisältöjä yleisön kulutuskäyttäytymisen mukaan.

Joillakin asioilla on kuitenkin niin laajaa merkitystä kansallisella tasolla, että hetkellisesti siitä voivat innostua sellaisetkin ihmiset, jotka eivät tavallisesti seuraa urheilua tai urheilujournalismia. Esimerkiksi vuoden 2019 jääkiekon miesten MM-loppuottelusta tuli kaikkien aikojen katsotuin jääkiekko-ottelu Suomessa, kun sitä seurasi MTV:n mukaan 3,14 miljoonaa ihmistä. Suomen miesten jääkiekkomaajoukkue, lempinimeltään Leijonat, on yksi suomalaisia eniten kiinnostavista asioista, sillä yleisö jakaa pelejä seuratessaan monia yhteisiä kulttuurillisia tekijöitä. Jääkiekko maan suosituimpana urheilulajina ja suomalaisuus yhdistävät ihmisiä.

Anderson (2007, 204) mainitseekin, että kansakuntia sitoo yhteisyys asioissa, joita ei voi itse syntymässään valita – ihonväri, sukupuoli ja syntymäpaikka ovat tällaisia asioita. Olemme jo syntyessämme osa tiettyä ryhmää, sillä ihmiskunta on kategorisoinut asiat valmiiksi: vauva voi olla syntyessään Suomessa syntynyt valkoinen poika tai mikä tahansa muu olosuhteista syntyvä eri kategorioiden edustaja. Lapsella on myös oma äidinkieli.

On hyvä huomauttaa, että kansakuntia sitovien ominaisuuksien lisäksi ihmiset voivat elämänsä aikana ryhtyä muodostamaan itselleen ympäristöä, jossa pelkästään kansakuntaan sitovat kulttuuriset asiat eivät määritä yhteisöjä, joissa yksilö on elämänsä aikana osallisena. Näin toimivat luonnollisesti kaikki ihmiset. Meillä on omat kiinnostuksenkohteemme ja harrastuksemme, joiden kautta sitoudumme osaksi ryhmiä, jotka jakavat samat puheenaiheet tai tavoitteet.

Joka tapauksessa Andersonin (2007, 204) mukaan yhteiset ominaisuudet luovat *kuviteltuja yhteisöjä*. Yksi kuviteltu yhteisö on juuri Andersonin esille nostama kansakunta, joka näkyy nykymaailmassa vahvasti urheilukisoissa. On olennaista tietää, mitä maata kukakin urheilija edustaa olympialaisissa. Tai kun Suomi ja Ruotsi pelaavat mainituissa jääkiekon MM-kisoissa, asetelma on "me vastaan he". Myös Andersonia teoksessaan referoineet Seppänen ja Väliverronen (2012, 115) kiteyttävät Andersonin ajatuksen kuvitteellisista yhteisöistä siten, että yhteisön jäsenet eivät ole kasvokkaisessa vuorovaikutuksessa, joten heitä yhdistää jokin jaettu ajatus tai idea.

Jotta ihmiset voisivat osallistua tähän yhteiseen tapahtumaan ja toimia yleisönä, vaaditaan siis tapahtuman mahdollistavat urheilijat, tapahtuman organisoineet päättäjät, kisojen yhteistyökumppanit ja sponsorit sekä media, joka välittää tapahtuman yleisölle. Monet eri tekijät ovat toisiinsa sidoksissa eri suhteiden kautta ja muodostavat lopulta isomman kokonaisuuden. Kokonaisuus ei ole tietenkään aina näin harmoninen. Kaikki ei mene niin yksinkertaisesti, kun vaikutusvaltaa ja intressejä on niin monilla eri tahoilla. Yleisöistä taistellaan ja kilpaillaan muiden yhteiskunnan osa-alueiden tai muiden urheilulajien kanssa. Kuten aiemmin on mainittu, mediaoikeuksista taistellaan ja neuvotellaan. Yleisö pitää ottaa huomioon, kisaisännyyksistä käydään poliittista väantöä ja yhteistyökumppaneita pitää hankkia ja miellyttää. Samalla, kun eri toimijat ovat isompia vaikuttajia, on niiden sisällä myös yksilöitä, joilla on omat intressinsä. Kulisseissa käydään jatkuvasti valtapeliä.

2.5 Valtapeli

Vaikka pyrimme maailmassa tasa-arvoisuuteen ja purkamaan epätasa-arvoisia malleja, on selvää, että yhteiskunta perustuu moniin hierarkkisiin rakenteisiin. Maailma ei nykymuodossaan voi oikein

toimiakaan ilman hierarkkisia suhteita. Jonkun on päätettävä asioista ja nämä päätökset vaikuttavat muihin ihmisiin. Kaikilla ei ole yhtä paljon päätäntävaltaa kuin toisilla. Me synnymme hierarkkiseen riippuvuussuhteeseen, jossa vanhemmalla on päätösvalta lapsen puolesta ja lapsen selviäminen perustuu vanhempien toimintaan. Myöhemmin koulussa lapset ovat oppilaita ja heillä on opettajia. Työelämässä on tavallista, että joku on esimies ja organisaatiossa korkeammassa päättävässä asemassa kuin toinen. Ja laajemmalla tasolla päätöksiä meidän kaikkien puolesta tekevät eduskunta ja hallitus.

Tällaista luonnollista ja kaikkien yleisesti hyväksymää valtasuhdetta näkyy kaikkialla yhteiskunnassa. On kuitenkin myös olemassa sellaista valtaa, jota pyritään muuttamaan, koska sen ei katsota edustavan tasa-arvoa. Historiallinen kehityskulku on johtanut siihen, että maailmassa on ryhmiä, jotka ovat päässeet parempaan asemaan kuin toiset. Epätasa-arvo näkyy myös urheilussa monin eri tavoin. Urheilu ei ole muusta yhteiskunnasta irrallaan oleva saareke, vaan yksi kenttä yhteiskunnassa, kuten mainittu Bourdieun kenttäteoria on osoittanut.

Siitä lähtien, kun urheilu on alkanut periytyä ja kehittyä metsästyksestä ja fyysisestä kyvykkyydestä, joka on ollut kriittistä ihmisen selviytymisen kannalta, monet ovat pitäneet urheilua maskuliinisena toimintana, jonka olemusta naiset uhkaavat sekä toimittajina että urheilijoina. Näin Beck ja Bosshart (2003, 16) kuvailevat sitä asetelmaa, joka sukupuolten välillä on vallinnut urheilussa kautta historian. Tämä on yksi esimerkki siitä, miten epätasa-arvo urheilussa ilmenee. Miehet ovat valta-asemassa naisiin nähden, ja tätä on yritetty muuttaa ja muutoksen eteen ponnistellaan jatkuvasti.

Jakauma on usein räikeä, ja urheilun ja urheilujournalismin miesten täyttämät positiot ovat suhteessa naisiin todella epätasa-arvoiset. Suomessa ja monissa muissa länsimaisissa yhteiskunnissa jakauma on toki huomattavasti tasa-arvoisempi kuin monessa muussa maassa. Lukemat esimerkiksi urheilutoimittajien keskuudessa jakautuvat usein miesten "eduksi", mutta samalla on tärkeää muistaa sukupuolten väliset eroavaisuudet. Miehet ovat tutkitusti kiinnostuneempia urheilusta kuin naiset, joten on luonnollista, että myös urheilun ja urheilujournalismin alalla eri tehtävät ovat jakautuneet miesvoittoisemmin. Avaan väitettä miesten suuremmasta kiinnostuksesta urheiluun pian.

Mutta kuten todettua, jakauman ei pitäisi olla niin räikeä, että naiset olisivat harvinaisuus näissä tehtävissä. Vaikka naiset eivät lopulta hakeutuisi näihin mainittuihin tehtäviin, pitäisi molemmilla sukupuolilla olla ainakin yhtäläinen mahdollisuus hakeutua esimerkiksi juuri urheilutoimittajan työhön, sillä urheilutoimittajuudessa pätevyys ei ole millään lailla sukupuolesta riippuvaista. On kuitenkin todennäköistä tai ainakin hyvin mahdollista, että vaikka tasa-arvoinen mahdollisuus hakeutua ammattiin annettaisiin miehille, naisille ja muunsukupuolisille, jakauma olisi lopulta yhä miesvoittoinen.

Tästä saadaan osviittaa, kun tarkastellaan mainitsemiani tutkimustuloksia. Boyle & Haynes (2009, 125) nimittäin huomauttavat, että naisten ja miesten välisen urheilun televisioinnin suhde ei aina mene tasan yleisön muodostaman sukupuolijakauman kanssa. Tutkimusten mukaan esimerkiksi vuonna 2008 Isossa-Britanniassa Sky Sport 1 -kanavan katsojista 30 prosenttia oli naispuolisia. Naisten urheilua kanavan sisällöistä oli kuitenkin vain noin neljä prosenttia, ja suuri osa naiskatsojista seurasi miesten urheilua. Tämä osoittaa, miten urheilun kiinnostus jakautuu sukupuolten kesken. Voidaan kysyä, pitäisikö tätä pyrkiä muuttamaan vai onko se tarpeen.

Naiset eivät suinkaan ole ainut ryhmä, joka on jäänyt vähemmistön asemaan urheilussa ja sitä koskevassa journalismissa. Eri ryhmien valta-asemat ovat jättäneet useita ryhmiä vähemmistöön ja pönkittäneet jo voimassa olleita valtarakenteita. Yksi viime vuosina alaa vallannut liike onkin Black Lives Matter, joka on ulottunut muun yhteiskunnan lisäksi myös urheilukentille asti. Eri rotujen välinen tasa-arvo ei ole pelkästään poliittinen asia vaan ihmisoikeuskysymys, mutta valtapelinä voidaan pitää sellaista toimintaa, jossa tietty rotu on sortanut muita ja hankkiutunut valta-asemaan muihin nähden samalla kohdellen muita väestöryhmiä epätasa-arvoisesti. Hyltonin (2020, 3) mukaan rasisminvastaisella toiminnalla yritetään muuttaa näitä rakenteita ja edistää tasa-arvoa.

Beck ja Bosshart (2003, 17) toteavatkin, että tummaihoiset ovat olleet määrällisesti aina aliedustettuina urheilutoimittajina ja urheilijoina. Lisäksi 1970-luvulle saakka tummaihoisista urheilijoista raportoitiin vain, jos he menestyivät poikkeuksellisen hyvin, kuten Joe Louis, Jesse Owens tai Wilma Rudolph. Tummaihoisia alettiin käsitellä mediassa enemmän, kun tummaihoisten määrä suurimmissa urheilusarjoissa kasvoi, mutta määrä ei edelleenkään ole verrattavissa vaaleaihoisten määrään.

Juuri esimerkiksi Black Lives Matter -liikkeellä voi olla vaikutusta siihen, miten tulevaisuudessa suhtaudutaan rotujen välisiin epätasa-arvokysymyksiin. Hylton (2020, 3) kirjoittaa artikkelissaan, että Black Lives Matter nostaa yhteiskunnan eri tasoilta näkyviin sellaisia toimintamalleja, jotka ovat rodullisesti epätasa-arvoisia ja jotka luovat ihmisen identiteetistä riippuen parempia tai huonompia mahdollisuuksia. Tällaisten asioiden huomioiminen voi siis saada aikaan positiivisen muutoksen vanhoihin, syrjiviin malleihin.

Tässä tutkimuksessa käsiteltävä urheilukisojen isännöisyys on myös sellainen aihe, johon valtapeli liittyy olennaisesti. Urheilukisojen isännöinnillä on suurta merkitystä järjestävälle maalle. Taistelu isännöidystä voi kuitenkin olla kullisseissa toisinaan rumaa eikä lakien rikkomiselta vältyä. Vaikka urheilun perinteisten arvojen ei haluta sotkeutuvan politiikan kanssa, näin käy välttämättä, kun liitot ja päättäjät tekevät ratkaisujaan kisaisäntien suhteen. Joissain tapauksissa voidaan sortua *korruptioon*.

Korruptio on yksi valtapeliin sisältyvistä vallan väärinkäytöksistä. Kihl (2018, 13) käyttää teoksessaan käsitteestä muun muassa Transparency Internationalin määritelmää, jonka mukaan korruptio on korkeassa asemassa saadun vallan käyttämisestä henkilökohtaisen hyödyn saavuttamiseksi. Kihl (2018, 19) kirjoittaa, että tutkivilla journalisteilla on ollut tärkeä rooli siinä, että esimerkiksi olympialiikkeen ja kansainvälistä jalkapalloilua hallinnoivan FIFA:n sisältä on päässyt julkisuuteen tietoja korruptiosta.

Gardinerin (2018, 49) mukaan ajatus muiden harjoittamasta korruptiosta kannustaa harjoittamaan itse korruptiota. Esimerkiksi kishakuprosesseissa eri valtioiden urheiluliitot eivät voi olla varmoja siitä, toimivatko samoista turnauksista kilpailevat muiden maiden jäsenliitot rehdisti. Tämä johtaa siihen, että koska muiden uskotaan toimivan epärehellisesti, voidaan kisat saada vain toimimalla itse samoin.

Urheilussa, kuten muussa yhteiskunnassa yleensä, kaiken keskiössä ovat monesti raha ja valta. Laajojen yleisöjen seuraama huippu-urheilu on sitä, mistä journalismissa yleensä tehdään mediasisältöä. Raha pyörittää markkinoita ja ihmiset keskustelevat ökyrikkaiden urheilijatähtien edesottamuksista sen jälkeen, kun ovat todistaneet jotakin merkittävää vaikkapa televisiosta.

Urheilussa tunnettuna ja korruptiotapauksia on esiintynyt varsinkin jalkapalloilun huipulla, sillä useat viranomaistutkimukset ovat osoittaneet, että Kansainvälinen jalkapalloliitto FIFA on myöntänyt mestaruusturnauksia valtioille ja näiden kansallisille jalkapalloliitoille lahjuksia vastaan. Lisäksi kisoja on annettu juuri sellaisille maille kuin johdannossa käsitelty Qatar, jossa ihmisoikeudet eivät toteudu ja jossa stadionien rakentajien kohtelu on huonoa. Juuri tällaisten yhteiskunnallisten ongelmien takia (urheilu)journalismia tarvitaan. Asiat eivät ole kuitenkaan niin yksiselitteisiä, sillä esimerkiksi juuri jalkapallon arvokisojen pelaaminen on todellinen rahasampo eri medioille, sillä jalkapallon MM-turnaus on yksi maailman seuratuimmista tapahtumista.

Vaikka urheilun ei haluttaisi siis olevan tekemisissä politiikan kanssa, näin käy väistämättä. Eikä tämä koske pelkästään urheilua, vaan myös journalismia. Ja joskus myös urheilujournalismi itsessään voi olla poliittista. Schudson (2020, 162) nimittäin kirjoittaa, että journalismilla on poliittinen rooli, sillä journalismi pystyy muokkaamaan, rakentamaan, ohjailemaan ja oikeuttamaan politiikkaa ja erilaisia poliittisia ajattelutapoja.

Schudsonin ajatuksiin pohjautuen myös journalismi on siis eräänlainen poliittinen toimija, joten myös urheilu on urheilujournalismin kytköksissä ollessaan ainakin jossain määrin tekemisissä politiikan kanssa, kun urheilujournalismia tehdään. Tämä perustuu siis oletukseen, että journalismilla on valtaa. Seppänen ja Väliaverronen (2012, 176) puolestaan määrittelevät valtaa siten, että sen legitimitetti perustuu ihmisten uskoon siitä, että toisilla on valtaa. Seppänen ja Väliaverronen käyttävät esimerkkinä asetelmaa, jossa toimittaja uskoo yritysjohtajalla olevan valtaa tai yritysjohtaja uskoo medialla olevan valtaa määritellä julkista keskustelua.

Mutta ennen kaikkea urheilukin näyttäytyy muulle yhteiskunnalle sellaisena kuin media sen esittää. Tämä liittyy jo aiemmin mainittuun representaation käsitteeseen. Urheilujournalismissa välitetään tietoa, mutta sitä voidaan välittää monin eri tavoin ja kuvata sellaisena kuin journalisti sen itse kokee mielekkäimmäksi ammattinsa raameissa. Seppänen ja Väliaverronen (2012, 178) mukaan median vastuulla on ennen kaikkea yhteiskunnan symbolisen todellisuuden rakentaminen.

Sen lisäksi, että urheilujournalismi voi määritellä sen, miten urheilua ja sen valtapelejä kuvataan, on medialla valtaa myös päättää, mistä asioista yhteiskunnassa keskustellaan. Medialla on kyky luoda julkista keskustelua, joka johtaa ennen pitkää päätöksiin. Journalismi voi toimia jo itsessään päätösten kritisoijana, mutta toisinaan myös pelkkä asioiden käsittely voi olla sytyke, jonka seurauksena yhteiskunta alkaa keskustella aiheesta ja päättäjille voi täten syntyä painetta toimia.

Tällaista median valtaa voi kuvata kahdella termillä. Seppänen ja Väliaverronen (2012, 185) määrittelevät *agenda settingin* eli päiväjärjestyksen ja *gatekeepingin* eli portinvartijuuden toteamalla, että media kykenee vaikuttamaan siihen, mistä asioista keskustellaan ja miten yhteiskunnallisen keskustelun päiväjärjestys muodostuu. Tämä on juuri edellä kuvatun kaltaista median valtaa, joka syntyy jo käytännössä siitä, että journalismia tehdään.

Samaa ajatusta median vallasta käsittelee myös English (2016, 1005), joka puolestaan kirjoittaa, että urheilujournalismi sisältää tutkivaa journalismia, mikä tarkoittaa sitä, että se tuottaa myös agenda-settingiä eli päiväjärjestystä muokkaavia uutisia. Englishin mukaan urheilujournalistit omaksuvat vallan vahtikoiran roolin paljastaessaan korruptiota tai talousrikoksia esimerkiksi urheiluseurojen sisästä.

Eräänlaisena yhteenvetona urheilua laajemmalla skaalalla ajateltuna valtapeli ei tapahdu pelkästään päättäjien välisissä keskusteluissa, julkisessa keskustelussa tai politiikassa. Voi olla myös toisenlaista valtaan pyrkimistä. Kautta ihmiskunnan historian eri valtiot ovat tavoitelleet parempaa asemaa laajentamalla pinta-alaansa, havittelemalla parempaa ekonomista asemaa globaaleilla markkinoilla tai tavoittelemalla muilla keinoilla suurempaa vaikutusvaltaa maailmanpolitiikassa.

Kilpaileminen ja paremman statuksen tavoittelu muihin nähden on aivan arkipäivää missä tahansa yhteiskunnassa. Joskus se tosin tapahtuu tasa-arvon kustannuksella, jolloin enemmistöt polkevat vähemmistöjen mahdollisuuksia. Rasismin, sukupuolisyrynnän ynnä muiden yhteiskunnallisten ongelmien taustalla on yleensä sellainen motivaatio, joka ajaa tiettyä väestöryhmää tai rotua sortamaan toista. Syynä voi olla oman statuksen ja aseman menettämisen pelkääminen. Tämä on eräänlaista valtapeliä, ja jotta yksittäiset ryhmät tai valmiiksi vahvan statuksen omistavat johtajat eivät saisi itselleen liikaa valtaa, tarvitaan demokratiaa.

Van Kleef ja Cheng (2020) viittaavat artikkelissaan Keltneriin ym. (2013), jotka kirjoittavat, että ihmiset tavoittelevat korkeampaa asemaa useiden etujen takia. Niihin lukeutuvat itsenäinen päätösvalta, hyvinvointi, itsetunto, sosiaalinen hyväksyntä ja pääsy käsiksi resursseihin. Ihmisillä on vallan tavoitteluun myös yksilöllisiä ominaisuuksia ja syitä, joita voivat olla esimerkiksi sukupuoli, testosteroni, oikeudentaju tai itsereflektio. Myös ympäristön muutokset vaikuttavat, kun ihminen tavoittelee muuttuvissa tilanteissa kontrollia.

Näitä seikkoja analysoimalla saadaan parempi ymmärrys siitä, miksi ihminen pyrkii parempaan tilanteeseen omassa elämässään esimerkiksi työmaailmassa. Uralla eteneminen tuo mukanaan monia positiivisia vaikutuksia. Yksilö ei kuitenkaan yleensä pysty nousemaan portaikossa ilman muiden ihmisten apua. Yksilö tarvitsee yhteisön ja luotettavia ihmisiä ympärilleen. Yksilö kiinnittyy yhteisöön, ja yksilön tavoitteena on edetä tämän yhteisön sisällä. On siis eräällä tavalla paradoksaalista, että yksilö tarvitsee ympärilleen yhteisön, jotta voi nousta sen avulla mutta myös sen sisällä kohti suurempaa päätäntävaltaa.

Yksilöön ja yhteisöön liittyen Van Kleef ja Cheng (2020) esittävät artikkelissaan, että yhteiskunnallisia asetelmia kuvaavia termejä pitää erotella. Heidän mukaansa hierarkia on ryhmätason konstruktio, koska se kuvaa monen yksilön osuutta organisaatiossa heidän asemastaan riippuen. Asema puolestaan on yksilötason konstruktio, joka sijoittaa ihmisen osaksi hierarkiaa. Valta ja status ovat tärkeitä ulottuvuuksia aseman sisällä. Hallinta ja maine sen sijaan ovat ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa syntyviä, psykologisesti muodostuvia tekijöitä, joiden avulla voi saada paremman aseman ja siten valtaa ja statuksen.

Yksilön ja yhteisön kannalta tärkeää on myös se, miltä nämä näyttävät muiden silmissä ja mitä ominaisuuksia näillä on. Ranskalais sosiologi Pierre Bourdieun olennaisiin käsitteisiin kuuluivat muun muassa *pääoma* ja *habitus*. Seppänen ja Väliaverron (2012, 181) kiteyttävät habituksen *symbolisen pääoman* tiivistymäksi, josta muut voivat tulkita henkilön aseman. Bourdieun tutkimuksessa symbolista pääomaa voivat olla esimerkiksi kielitaito ja vuorovaikutustaidot.

Myös Chan ja Goldthorpe (2010, 3) viittaavat Bourdieun tutkimuksiin ja puhuvat *kulttuurisesta pääomasta*. Chan ja Goldthorpe (2010, 4) kirjoittavat, että yhteiskunnan dominoivat ryhmät

yrittävät käyttää sekä taloudellista että kulttuurillista pääomaansa säilyttääkseen valta-asemansa. Seppäsen ja Väliiverosen (2012, 181) teoksessa puhutaan Bourdieun *sosiaalisesta pääomasta*. Seppäsen ja Väliiverosen esittämässä esimerkissä (2012, 183) jokin työ saattaa vaatia kielellisiä valmiuksia, ja jos hakija ei pysty vastaamaan vaatimuksia, sulkee kielellinen valtarakenne hänet tämän mahdollisuuden ulkopuolelle.

Yleensä erilaisiin tehtäviin vaaditaan tiettyjä valmiuksia ja osaamista, ja ketään harvoin palkataan valmiiksi suuren päätävävallan tehtäviin ilman kokemusta tai kykyä toteuttaa vaadittuja tehtäviä jo valmiiksi. Moneen työhön voi oppia, mutta oppiminen tapahtuu useimmiten vähemmän päätävävallan perustehtävistä kohti haastavampia ja vastuullisempia tehtäviä. Tällöin saatetaan kuitenkin tukeutua vanhoihin ja totuttuihin toimintamalleihin, kun korkeaan asemaan vaaditaan pitkää kokemusta tietyltä alalta. Maailman muuttuessa alat muuttuvat, joten toisinaan voisi olla hyväksikin uskaltaa katsoa vaihtoehtoja oman, tutun kulttuurin ja toimintatavan ulkopuolelta.

Chan ja Goldthorpe (2010, 9) nostavat esille nykyaikaisen jaottelun, jossa asetetaan vastakkain niin sanotut *kaikkiruokaisuus* ja *yksiruokaisuus*. Kiteytettynä kirjoittajien mukaan kaikkiruokaisuus on kulttuurisen hylkimisen antiteesi, jolla tarkoitetaan sitä, että jokin ihminen tai ryhmä suhtautuu oman kulttuurinsa ulkopuolisiin kulttuureihin ja niiden tuomiin vaikutteisiin suopeammin ja mahdollisesti omaksuu asioita. Yksiruokaisuus on konservatiivinen vastine, jossa omaa kulttuuria vaalitaan ja jossa kyseisen kulttuurin valta-asemaa pyritään vankistamaan.

Omalla kulttuurilla ja ulkopuolisilla kulttuureilla ei tarvitse tässä tapauksessa ajatella yksinomaan valtioiden sisällä toimivia kansallisia kulttuureja, vaan näissä esimerkeissä voidaan ajatella kulttuuria myös yhteiskunnan eri kenttinä. Näillä sektoreilla on omat toimintatapansa koko yhteiskunnan sisällä ja voivat poiketa toisista sektoreista. Monet kulttuurit ovat kaikkiruokaisia ja ylittävät näitä niin sanottuja bourdieulaisia yhteiskunnan kenttien rajoja ottamalla vaikutteita ja toimimalla yhteistyössä muiden kanssa.

Chan ja Goldthorpe (2010, 8) kuitenkin huomauttavat, että kaikkiruokaisuuden ajattelumalli ei sinänsä ole ongelmaton. Vaarana on, että ”kaikkiruokaiset” kulttuurit pitävät itseään tässä

asetelmassa ”yksiruokaisia” parempina ja siten hyljeksivät alemmaksi kulttuuriksi koettuja ryhmiä. Lisäksi kaikkiruokaisen kulttuurin sisällä saattaa tapahtua syrjintää, jossa joitain tapoja ja tottumuksia pidetään parempana ja toisia osia oman ryhmän sisällä vastaavasti väheksytään. Oman tai itseä lähellä olevan kulttuurin ja toimintatavan suosimista voi nähdä myös esimerkiksi journalismissa eri osastojen välillä tai valtapelissä urheilukentillä isännyyksiä jaettaessa.

2.6 Urheilukisojen isännöimisen merkitys valtapelissä

Miksi eri valtioille on niin tärkeää saada järjestää kisoja? Miksi siitä syntyy niin suuri keskustelu, kun jokin ihmisoikeuksia polkeva valtio saa isännöidä urheilukilpailuja? Kisaisännöisyys sinällään on vain turnauksen järjestämistä tietyssä maantieteellisessä paikassa, mutta asia politisoituu, kun turnauksen ympärillä toimii valtio omine lakeineen. Turnaukseen osallistuvat maat voivat ajautua törmäyskurssille isäntämaan arvojen kanssa. Urheilukisoja käytetään usein positiivisen imagon luomiseen. Siksi kilpailuja ei haluta antaa sellaisille valtioille, joiden johtajat yrittävät kiillottaa kilpeään urheilukisojen avulla. Näitä valtioita ei haluta palkita siitä, että ne ovat tehneet väärin.

Vallan paikantaminen on siksikin olennaista, koska urheilumaailma on ollut muutoksen kourissa. Boyle ja Haynes (2009, 172) huomauttavat, että urheilun mainoksellisuus on kasvanut globaalisti ja urheilu onkin nykyään tuote, joka on tekemisissä valtaviin politiikan, median ja talouden instituutioiden kanssa. Kirjoittajat jatkavatkin, että urheilusta syntyvä julkinen keskustelu muokkaa vahvasti kulttuuria ja koskee pelkän urheilun lisäksi nykyisin myös muita yhteiskunnan osa-alueita, kuten juuri sponsorointia ja markkinointia. Tässä tutkimuksessa olennaista on se, miten media, urheilu ja ihmisoikeudet limittyvät toisiinsa julkisessa keskustelussa, joten on tärkeää huomata myös historiallinen kehitys. Kenties aiemmin kisaisännöyksien siirtäminen ei ole tullut kyseeseen, kun julkisessa keskustelussa urheilu ei ole ollut tekemisissä niin vahvasti muiden sektorien kanssa kuin globalisoituneessa nykymaailmassa. Ehkä ihmisoikeudetkin on tänä päivänä helpompi nostaa mukaan keskusteluun, kun keskustelu sisältää muitakin urheilun ”ulkopuolelta” tulleita elementtejä?

Kisaisännnydellä on historiallisesti tarkasteltuna suurta merkitystä, ja sen takia niiden saamiseksi jotkut valtiot ovat valmiita jopa lahjomaan päättäviä tahoja. Näin on käynyt viranomaistutkimusten mukaan esimerkiksi jalkapallon MM-kisojen kohdalla, kun Kansainvälisen jalkapalloliiton FIFA:n valintaprosessissa ääniä turnausisännäksi on ostettu rahalla. MM-turnaus on valtava tapahtuma, joten sen isännöys kiinnostaa. Toinen jättimäinen urheilutapahtuma on tietysti olympialaiset.

Meinander (2012, 309) mainitsee teoksessaan juuri olympiaisännöiden merkityksen politiikan kannalta. Meinanderin mukaan Helsingin olympiaisännöys heinäkuun 1952 lopussa antoi Suomen diplomatialle suuremman liikkumavaran. Meinanderin mukaan Neuvostoliitto jousti symbolisissa ja käytännön kysymyksissä osallistuakseen ensi kertaa olympiakisoihin. Meinander lisää, että moni suomalainen tunsu Suomen tulleen tunnustetuksi riippumattomana valtiona kansainvälisen yhteisön silmissä, kun Suomen kisajärjestelyjä kehuttiin lehdistössä ja annettu kuva Suomesta oli myönteinen.

Isännöys ei ole urheilussa ainut osa, joka on politisoitunutta. Silläkin on merkitystä, mitä urheilulajia ylipäänsä saa isännöidä. Eri lajeilla on erilainen merkitys kullekin valtiolle. Suomessa esimerkiksi jääkiekko on hyvin tärkeä urheilulaji. Vastaavasti amerikkalainen jalkapallo on suuressa suosiossa Yhdysvalloissa, mutta muualla maailmassa lajin seuraaminen on vähäisempää. Urheilulajien suosio on historiallisesti ollut hyvin merkittävää ja jopa politiikan ja journalismin määrittelemää. Suomalaisille tutusta jääkiekostakin on tällaisia esimerkkejä.

Kuperman nimittäin kirjoittaa (2012, 39–40) urheilun poliittisesta merkityksestä kuvaavasti toteamalla, että Neuvostoliitossa ei katsottu hyvällä jääkiekkoa vuoden 1917 vallankumouksen jälkeisessä Neuvostoliitossa. Laji oli ei-venäläinen, joten uusi hallinto ei katsonut sillä olevan merkitystä maan urheilulle. Lehdistöä voitiin käyttää hallinnon näkemyksen ajamisessa. Kuperman mainitsee vuoden 1928 *Fizkultura i Sport* -lehden kritisoineen jääkiekkoa ankarasti. Berliiniläisen tehdastyöläisjoukkueen vieraillessa Moskovassa 1932 lehdistö puolestaan kuvaili jääkiekkoa Kupermanin mukaan ”tyypilliseksi kapitalistiseksi urheilulajiksi”. Toisen maailmansodan jälkeen hallitus kuitenkin muutti mielensä ja linjasi, että kansa tarvitsi yhteishengen kohotusta uudella ja erikoisella urheilulajilla, joten jääkiekkoon alettiin panostaa huomattavan paljon.

Tällä tavoin valtio pystyi siis määrittelemään jopa sitä, mikä urheilulaji sai oikeutuksen ja pystyi pääsemään kansan suosioon. Tärkeää on jälleen kerran se, miten media tiettyä lajia esittää. Jos jokin urheilulaji kuvataan vieraana ja erikoisena, se luultavasti myös pysyy sellaisena. Mutta jos jossakin urheilulajissa katsotaan olevan potentiaalia kansallisen urheilijan kansainväliseen menestykseen, se voi saada median avulla huomiota ja kasvattaa yleisöään. Tällaisesta esimerkistä voisi käydä vaikkapa curling Torinon olympialaisissa 2006, kun Suomi sai hopeaa. Eri lajien suosiota mitattaessa valtiolle onkin tärkeää saada toisinaan isännöitäväkseen kisoja sellaisista lajeista, joista kansa pitää. Esimerkiksi Suomessa jääkiekon MM-kisojen järjestäminen on monesti ollut ylpeydenaihe ja turnauksen aikaan Suomessa käydään järjestelyistä kiivasta keskustelua. Suomen ja Ruotsin isännöidessä MM-kisoja yhdessä vuosina 2012 ja 2013 molemmissa maissa nousi esimerkiksi kova keskustelu lippujen korkeista hinnoista ja sitä seuranneesta yleisökadosta.

Szemberg (2012, 63) puolestaan muistuttaa vuoden 1969 jääkiekon MM-kisojen isännyydestä. Turnaus oli myönnetty Tšekkoslovakialle, joka kuitenkin kieltäytyi kisojen järjestämisestä, kun Varsovan liitto oli Neuvostoliiton johdolla miehittänyt maan vuoden 1968 elokuussa. Kisat järjestettiin lopulta Tukholmassa. Tšekkoslovakia pelasi turnauksessa kaksi kertaa Neuvostoliittoa vastaan, ja Szemberg kuvailee, että nämä yksittäiset ottelut olivat Tšekkoslovakialle tärkeämpiä kuin koko muu turnaus. "Ennennäkemättömän kansallistunteen vallassa pelannut Team CSSR voitti Neuvostoliiton 2–0 ja 4–3", Szemberg kirjoittaa. Myös vuoden 1970 isäntää vaihdettiin Kanadasta Ruotsiin, mutta tuolloin syy oli isäntämaa Kanadan vetäytyminen, kun ammattilaispelaajien osallistumisesta ei päästy sopuun IIHF:n kanssa.

Voiko nykypäivänä valtioiden suhteilla ja politiikalla olla yhä tällaista merkitystä, vai oliko Tukholman saamien vuoden 1969 kisojen ympärillä lopulta kyse ajan hengestä? Nykypäivän tapahtumien perusteella merkitystä on yhä. Esimerkiksi Ukrainan jalkapallomaajoukkue kohtasi Suomen maaliskuun lopussa 2021 MM-karsintaottelussa ilman Venäjän liigassa pelaavia pelaajia. Ukrainassa ei tämän tutkimuksen hetkellä valita maajoukkueisiin Venäjän liigoissa pelaavia urheilijoita Krimin niemimaan valloituksen takia. Jääkiekon puolelta Valko-Venäjän MM-isännyyden siirtoa saatetaan muistella vuosikymmenten päästä, sillä järjestäjää vaihdettiin valtion poliittisten tapahtumien seurauksena.

3 MITEN URHEILUJOURNALISMI KUVASI VALTAPELIÄ MM-KISOJEN SIIRROSSA?

Tässä tutkimuksessa tutkin sitä, miten jääkiekon MM-kisojen 2021 isännöisyys on ollut esillä mediassa. Tutkimuskysymyksenäni on “kuinka urheilujournalismi kuvasi valtapeliä jääkiekon MM-kisojen 2021 isännöyden siirrossa”. Ilmiötä on syytä tutkia, sillä aihe on herättänyt paljon keskustelua ja on ollut esillä laajasti etenkin suomalaista urheilujournalismia tarkastellessa. Aihe on tärkeä, sillä urheilu on itsessään vallankäyttäjää kansallisesti ja kansainvälisesti. Tutkimus tarjoaa mahdollisuuden tarkastella journalismia tai sen riippumattomuutta tai sitä rajoittavia näkyviä tai näkymättömiä kytköksiä.

Jääkiekon MM-kisaisännöyteen liittyy monia tahoja, joihin päätöksenteko vaikuttaa. Urheilijat, liitot, päättäjät ja poliitikot, toimittajat, sponsorit, kisajärjestäjät ja yleisö muodostavat laajan kokonaisuuden, johon sisältyy useita keskinäisiä suhteita. Kaikilla osapuolilla on omat intressinsä ja urheilujournalismi toimii ilmiön kuvaajana ja media välineenä ilmiön rakentumisessa.

Urheilujournalismin sisältöjen analysoinnin avulla saamme myös käsityksen siitä, miten ilmiö on rakentunut julkisuudessa. Keräämällä tietoa jääkiekkokisojen isännöityä koskevasta keskustelusta ja isännöyden siirtämiseen vaikuttavista tekijöistä voimme päätellä, miten julkinen keskustelu on vaikuttanut. Pystymme toivottavasti tutkimustyön avulla tulevaisuudessa vertaamaan sitä, miten Valko-Venäjän kohdalla on toimittu ja miten jatkossa vastaavanlaisissa tapauksissa voidaan toimia. Tulevaisuudessakin voi syntyä keskustelua urheilukisojen isännöyksistä, jos jokin urheiluliitto myöntää turnauksen maalle, jonka politiikka on kyseenalaista tai jossa poljetaan ihmisoikeuksia. Olen seurannut aktiivisesti jääkiekon MM-kisojen 2021 isännöyden ympärillä käytyä keskustelua ja kisoja koskenutta uutisointia. Tutkimuksen innoittajana on oma kiinnostukseni urheilujournalismiin ja kulttuuriin urheilun ympärillä.

Keräsin tutkimusta varten aineistoa hyödyntämällä eri sivustojen hakumenetelmiä ja kirjasin ylös apuna käyttämäni taulukkoon vastaan tulleita artikkeleita, tiedotteita, sosiaalisen median päivityksiä ja videoita ja podcasteja. Julkinen keskustelu on nykyaikana jakautunut useille eri alustoille, joten laajemmalla otannalla sain selville siitä, miten keskustelua käydään missäkin.

Alustavaksi aineiston määräksi valikoitui 40 juttua eri julkaisumuodoissa. Tämän jälkeen tutkin aineistoa päällisin puolin ja tein sen suhteen valintoja siitä, miten tutkimusaineistoa kannattaa lähestyä. Päädyin johtopäätökseen, että tutkimuksen kannalta järkevin ratkaisu on rajata aineisto journalistiseen tekstimateriaaliin eli kirjoitettuihin uutisiin, haastatteluihin, näkökulmiin, reportaaseihin ja niin edelleen, sillä tässä aineistossa ilmenee parhaiten ja selkeimmin tutkittavaa sisältöä. Ulkopuolelle rajattu aineisto oli joko käytännössä samanlaista tekstimuotoista uutisointia, jolloin niiden tutkimus ei ollut tarpeen, tai ääni- ja videomateriaalia, jota oli niin vähän kirjoitettuun journalismiin verrattuna, että aineiston supistaminen oli tarpeen yhteneväisyyden ja tulkittavuuden vuoksi. Tarkoituksena on joka tapauksessa perehtyä siihen, miten urheilujournalismi käsitteli Valko-Venäjän kisojen siirtämisen ilmiötä.

Aineistossa oli alun perin myös sellaista materiaalia, jossa käsiteltiin jonkin verran myös muita urheiluisännyyksiä. Tutkimuksen kannalta hyödylliseksi koin lopulta kuitenkin tutkimuskohteiden yhtenäisyyden ja päädyin esittelemään ulkopuolelle jätettyä, muuta urheilua koskevaa aineistoa taustoittavasti muualla tutkielmassani, kuten johdanto-osiossa Qatarin jalkapallon MM-kisoja 2022. Lopulliseksi tutkimusmateriaaliksi muodostui 33 artikkelin aineisto, joka käsittelee Valko-Venäjän ja Latvian vuoden 2021 MM-kisaisännyyttä ja kisojen ottamista pois Valko-Venäjältä. Valikoidussa aineistossa tärkeitä piirteitä olivat kirjoitettu journalismi, Valko-Venäjän isännyyden käsittely ja eri tahojen kannanotot. Näitä ominaisuuksia sisältäviä artikkeleita tutkimalla keskiöön nousevat journalistiset valinnat ja urheilujournalismin rooli ilmiön kuvaamisessa.

Käytin aineiston keräämisessä siis Laineen runkoa (Tuomi ja Sarajärvi, 2018, 175) laadullisen tutkimuksen analyysiin. Eli päätin, mikä aineisto on tutkimuksen kannalta kiinnostavaa, kävin läpi aineiston ja merkitsin siitä kiinnostavat seikat, jätin muun tämän kiinnostavuuden ulkopuolelle jäävän aineiston pois tutkimuksesta ja erittelin tärkeän aineiston sekä lopulta luokittelin aineiston taulukkoon eri kategorioihin. Tämä tapa sopii diskurssianalyysiin, sillä siinä analysoidaan, miten tekstissä tuotetaan merkityksiä (Tuomi ja Sarajärvi, 2018, 197).

Taulukoin keräämäni materiaalin numeroiden jokaisen aineiston osan kronologisessa järjestyksessä allekkain. Tutkin materiaalia ja jäsentelin aineistoa sen mukaan, millaisia yhteisiä nimittäjiä, kuten kommentoijia tai tekstin tyyllilajeja, niillä oli. Näin toimimalla pystyin hahmottamaan sitä, millaista

aineisto oli ja pystyin tunnistamaan ilmiön eri osapuolten kannat, tiettyjen näkökulmien laajuuden ja selvittämään sitä, milloin mitäkin on tapahtunut ja miksi. Samalla pystyin toteamaan, mitkä ajankohdat olivat merkityksellisimpiä ja mitkä tapahtumat saivat aikaan julkista keskustelua ja urheilujournalismin aktivoitumista ilmiön suhteen.

3.1 Lähteiden indeksointi

Tärkeitä jäsentelyn keinoja olivat teoriataustan alussakin mainitut lähteiden indeksointi ja julkisuuden kehien muodostaminen, joiden käyttöä ja tarkoitusta tässä tutkimuksessa avaan pian. Lähtökohtaisesti tiivistettynä indeksoinnissa tavoitteenani oli tunnistaa, kuinka journalismi arvottaa tekstien ja juttujen sisältämien tahojen merkittävyyttä ilmiön kannalta. Näin tekemällä sain kokonaiskuvan siitä, kuinka merkitykselliset henkilöt isännyyden kannalta ottivat asiaan kantaa ja miten he olivat esillä mediassa. Täten pystyin hahmottamaan eri henkilöiden ja tahojen välisiä suhteita ja näiden yksilöiden tai isompien toimijoiden intressejä heidän ollessaan esillä mediassa.

Indeksointi on Bennettin (1983, 15–16) termi, jolla hän tarkoittaa eräänlaista uutisoinnin lähteiden arvottamista. Bennettin mukaan indeksoinnissa on kyse uutisorganisaatioiden taipumuksesta painottaa uutisissaan niitä lähteitä ja kommentoijia, joilla journalistit kokevat olevan kykyä vaikuttaa päätöksentekoon. Näin ollen vaikutusvaltaiset ja korkeassa asemassa olevat ihmiset ovat esillä enemmän. Esimerkiksi ulkoministerin puheenvuoro on tärkeä ulkopoliittisissa asioissa. Päästämällä ihmisten valitsemia ja arvostamia korkean viran henkilöitä ääneen journalistit pyrkivät antamaan ihmisille totuudenmukaisen kuvan ilmiöstä antamalla äänen niille, joilla koetaan olevan kokonaisuuden kannalta merkitystä.

Hyödynsin tutkimuksessani tätä tapaa aineiston tutkimisessa ja keskityin keräämään materiaalia, jossa esillä olivat ilmiön kannalta tärkeät toimijat ja julkiseen keskusteluun osallistuneet henkilöt. Yritin löytää sisällöistä variaatiota, jotta ilmiö todentuisi mahdollisimman laaja-alaisesti ja tutkimus toisi siten esille erilaisia näkökulmia. Materiaalia on kerätty enimmäkseen Suomesta ja eri konserneilta variaation luomiseksi, mutta myös ulkomailta joko välillisesti suomalaislähteiden kautta – esimerkiksi Venäjältä – tai suoraan alkuperäisiltä julkaisijoilta – esimerkiksi Ruotsista.

Bennett (1983, 16) huomauttaa myös, että valta-asemassa olevilla henkilöillä ja jutuissa esiintyvillä kommentoijilla voi olla omia intressejään, joihin pyrkimällä he saattavat tarkoituksenmukaisesti ohjata julkista keskustelua tietoisesti eri suuntaan. Tämän takia yritin huomioida tutkimuksessani myös sitä, mistä asemasta kukin ilmiötä kommentoi. Vastaavasti suodatin aineistoa kerätessäni sellaista materiaalia, jolla ei ollut sisällöllisesti osaa julkisessa keskustelussa tai joka ei eronnut jo valitusta sisällöstä tai aiemmasta uutisoinnista niin ratkaisevasti, että sitä olisi tarpeen tutkia erikseen syvemmin.

3.2 Julkisuuden kehät

Julkisuuden kehä muodostaessani pystyin puolestaan jäsentämään sitä, millaisista asioista aiemmin mainitut kommentoijat puhuivat ja miten. Keskustelu ja siten sen kehät ovat melkein päensisijaisia tutkimuksen kannalta, sillä ensin tarvitaan olemassa oleva keskustelu ennen kuin voidaan tarkastella puhujien rooleja. Käyttämäni kehämalli on Hallinin (1986, 117) teoksessa esitelty analyttinen jäsenitys, jossa edellä mainitut kohdat jakautuvat eri kehille. Kehien muodostaminen oli tärkeää siksi, koska siten havaitsin, mitä asioita ilmiössä pidetään valmiiksi selvinä, mitkä asiat olivat sellaisia, joista on erimielisyyttä, ja mitkä asiat jopa sellaisia, että niistä keskusteleminen on jonkin sortin tabu tai sellainen asia, jonka journalismi usein rajaa keskustelun ulkopuolelle. Jaotteluna toimi kolmen kohdan malli, jossa teemat jakautuivat konsensukseen, legitiimeihin ristiriitoihin ja poikkeavuuteen.

Hyödynsin tutkimuksessani tätä havainnollistusta ja asettelin keräämäni aineiston tämän apuvälinemallin eri kehille analysoituani materiaalia osoittaakseni, mihin mikäkin aineiston osa sijoittuu julkisen keskustelun alueella. Näin pystyin saamaan käsityksen, paljonko urheilujournalismi on venyttänyt julkisen keskustelun rajoja.

Kertauksen vuoksi muistutettakoon, että Hallinin (1986, 116–117) mukaan konsensuksen alueelle sijoittuvat sellaiset näkemykset, jotka väestön enemmistö hyväksyy ja joita ei journalismissa kyseenalaisteta. Tällaisissa asioissa journalistin ei tarvitse tuoda esille vastakkaisia mielipiteitä, vaan näkemyksen asettamat arvot voidaan esittää sellaisenaan. Legitiimin ristiriidan alueelle

mentäessä näin täytyy kuitenkin tehdä ja asiaan on esitettävä vaihtoehtoisia näkökulmia ottaen huomioon toisistaan eroavia ajatuksia ja tahoja. Legitiimin ristiriidan alue vastaa yleistä havaintoa julkisesta keskustelusta, jossa erimieliset toimijat esittävät omia näkemyksiään ja torjuvat vastakkaisia näkemyksiä. Konsensuksen täysi vastakohta on poikkeavuus (deviance). Tälle alueelle sijoittuvat mielipiteet, jotka eivät yleensä pääse julkisuuteen. Tällaiset aloitteet yleensä torjutaan nopeasti.

Julkisuuden kehät ovat muokkautuvia. Ne joustavat, jolloin konsensukseksi koettu asia voidaan haastaa. Julkisessa keskustelussa nousee esiin legitiimejä ristiriitoja, jotka ovat konsensuksesta eriäviä. Poikkeavuuden kohdella journalismin tehtävänä on jopa poiketa neutraaliudesta ja tuoda esiin faktoja ja kumota valheellisia väittämiä, jottei poliittisen agendan edistäminen mene liian pitkälle. Journalismi voi myös sulkea jotain kokonaan julkisen keskustelun ulkopuolelle. Journalismi pystyy myös vaikuttamaan kommentoijien voimasuhteisiin. Tällöin indeksointi ja kehät liittyvät vahvasti toisiinsa.

Asetettuani lähteille indeksit ja sijoitettuani artikkelit julkisuuden eri kehille käytin apuna luomaani taulukkoa havainnollistamaan tutkimusta. Loin aineistolistan, joka on sijoitettu tässä tutkimuksessa lähteiden ja liitteiden jälkeen loppuun. Numeroin aineiston kronologisessa järjestyksessä. Aineiston kohdalle taulukkoon merkkasin sekä lähteiden indeksit että sijoittuminen julkisuuden kehille. Tämän tutkimuksen varsinaisessa aineistolistassa näitä ei ole, vaan olen avannut tutkimukseni tuloksia tekstissä. Indeksien ja kehien kriteerit olen selostanut tarkemmin varsinaisessa analyysiosiossa.

Monissa artikkeleissa esiintyy useampia lähteitä. Indeksi valikoitui sen mukaan, mikä kunkin lähteen asema ilmiön kannalta on. Artikkeleissa esiintyy liittopäätäjiä, urheilun ulkopuolelta tulevia poliittisia toimijoita, urheiluvaikuttajia ja muita tahoja, kuten esimerkiksi ihmisoikeusjärjestöjen edustajia tai toimittajia. Saman henkilön indeksi saattoi muuttua sen mukaan, miten hänen asemansa muuttui ilmiön edetessä ja kuinka painava hänen puheenvuoronsa oli kokonaisuuden kannalta, eli indeksi ei määräytynyt pelkästään staattisesti aseman mukaan.

Julkisuuden kehille artikkelien sisältämiä puheenvuoroja asetellessani tutkin toimijoiden ja heidän argumenttinsa välistä suhdetta. Joissakin artikkeleissa oli piirteitä niin konsensuksesta, legitimiä ristiriidasta kuin poikkeavuudesta, mutta pyrin analysoimaan mahdollisimman tarkasti, mille julkisuuden kehälle puheenvuoro tarkimmin sijoittuu. Sijoittelussa tärkeänä keinona toimi vertailu muuhun valikoituun aineistoon ja suhteuttaminen eri artikkelien välillä.

Artikkelien indeksoinnissa ja kehäsijoittelussa päähuomio oli siinä, millainen kuva ilmiöstä välittyy urheilujournalismin kautta ja ketkä ilmiöstä puhuvat. Tässä tapauksessa on huomattava, että ilmiössä tekijänä on kussakin artikkelissa myös toimittaja, joka on omilla subjektiivisilla valinnoillaan juttutyypin määrittelemässä ammatillisissa raameissa päättänyt, miten asiat esitetään ja ketkä ovat äänessä. Siksi tutkimus kertoo ei ainoastaan sen, ketkä ovat äänessä ja miten, vaan myös ennen kaikkea sen, millaiset valinnat toimittaja ja urheilujournalismi teki ilmiötä kuvatessaan eli miten kokonaisuus representoituu yleisölle.

Nähdäkseni sekä Bennettin indeksoinnin että Hallinin julkisen keskustelun kehien hyödyntäminen tutkimuksessa on oleellista, sillä nämä auttavat Valko-Venäjän MM-kisaisännyyttä koskeneen julkisen keskustelun tutkimisessa jäsentelyn kautta. Urheilujournalismilla oli tärkeä tehtävä ilmiön nousussa esille. Valko-Venäjän poliittinen tilanne ja kisaisännyys sekä sen peruminen ovat keskustelua herättäneitä asioita ja hyvin tärkeitä vastaavanlaisten ilmiöiden tutkimisen kannalta. Ymmärrämme ilmiötä paremmin, kun tarkastelemme, miten urheilujournalismi otti tässä tapauksessa huomioon eri mittaluokan vaikuttajia ja miten urheilujournalismi ohjasi julkisen keskustelun rakentumista.

Asetettuani aineiston Hallinin kehille ja Bennettin indekseihin käsittelin artikkeleita diskurssianalyysin keinoin ja olen avannut tutkimustyötäni analyysiosiossa. Nostan aineistosta tärkeäksi kokemiani esimerkkejä ja havainnollistan ilmiötä purkamalla aineistoa osiin. Tällä tavoin ilmiö näyttäytyy konkreettisina, eri toimijoiden valintoina. Samalla journalistiset valinnat pääsevät tarkasteluun. Kuten aiemmin mainitsin, selostan analyysiosiossa tarkemmin kriteerini indekseille ja kehille, minkä jälkeen käyn tutkimaan aineistoa läpi listan mukaisessa järjestyksessä.

4 AINEISTON ANALYYSI JA TULOKSET

Aineistonhaun prosessissa tärkeitä hakusanoja eri sivustoilla ja hakukoneissa olivat “Valko-Venäjä”, “Rene Fasel”, “Kalervo Kummola”, “Minsk”, “jääkiekon MM”, “IIHF” ja monet muut ilmiön kannalta olennaiset tekijät. Tuloksena oli pitkä lista erilaista journalismia Suomesta ja ulkomailta aihetta koskien. Valikoin uutisointia tarkastelemalla omaan aineistooni sellaista materiaalia, joka näyttäytyi ilmiötä kuvaavana ja joka sisälsi piirteitä, joista käyvät ilmi osapuolten väliset suhteet, kannanotot, syyt ja seuraukset ja muut tutkimuksen keskiössä olevat, tärkeät seikat, jotka saattaisivat tulla eteen aineistoa tutkiessani. Näillä tärkeillä seikoilla tarkoitan aineiston sellaista mahdollista ilmenevää sisältöä tai ominaisuutta, joihin en etukäteen voinut varautua. Tällaista yllätyksellisyyttä voi tulla eteen aina, kun tutkitaan sellaista aineistoa, johon ei ole ennen perehtynyt.

Avaan pian aineistoani ja sieltä tekemiäni havaintoja. Taustoitukseksi kerrottakoon, että käytin apuna kategorioita. Lähteiden indeksissä kirjain kertoo siitä, millainen henkilö tutkittavaa ilmiötä kommentoi. Mitä aikaisempi kirjain on, sitä enemmän henkilöllä voi olettaa olleen päätäntävaltaa ilmiön kannalta. Kuten metodiosiossa totesin, tämä järjestys ei ole staattinen, vaan voi muuttua sen mukaan, miten painava puheenvuoro on ja miten henkilön asema näyttäytyy ilmiön edetessä. A-kirjain tarkoittaa lähestulkoon henkilön suoraa vaikutusmahdollisuutta, kirjain B muuten merkittävää toimijaa, ja kirjain C tunnettua julkisuuden hahmoa, jonka puheenvuoro voi vaikuttaa yleisön kantaan asiasta. Jos artikkelissa ei esiinny mitään näistä tai henkilö tulee näiden kategorioiden ulkopuolelta, kirjain on D.

Aineistosta iso osa puheenvuoroista pysyi konsensuksen kehällä. Legitiimiä ristiriitaa oli silti esillä eniten, sillä julkiseen keskusteluun osallistuneiden henkilöiden kannat sijoittuivat tälle kehälle Valko-Venäjän isännyyttä vastustavien päästessä ääneen. Poikkeavuuden kehälle sijoittui myös muutama puheenvuoro. Joissakin artikkelien puheenvuoroissa oli piirteitä useammasta kuin yhdestä kehästä, mutta pyrin löytämään aina parhaiten kuhunkin puheenvuoroon sopivan kehän.

Artikkeleissa oli eniten kommentoijia merkittävimmän puheenvuorokategorian A-indeksistä, eli tapauksen kannalta suuren päätäntävällän henkilöitä tai tärkeän kommentoijan asemassa olleita tai

siihen nousseita hahmoja. Tämä oli siinä mielessä odotettuakin, että journalismi tähtää nostamaan tärkeitä puheenvuoroja julkiseen keskusteluun, jolloin esillä on nimenomaan tapauksen kannalta olennaisia kannanottoja. B-, C- ja D-indeksiin sijoittui vähemmän puheenvuoroja kuin A-indeksiin, mutta näiden kolmen kategorian sisällä keskinäinen vaihtelu ei ollut suurta verrattuna A-indeksiin, joka oli selvästi edustetuin kategoria tutkimukseen valikoituneessa aineistossa.

4.1 Julkinen keskustelu aktivoituu Valko-Venäjän vaalien jälkeen

Ilta-Sanomien artikkeli 13.8.2020 on lähtökohtaisesti poikkeava, sillä siinä Latvian pääministeri Krisjanis Karins tuli tavallaan aloittaneeksi prosessin, jossa toinen kisaisäntä ryhtyi irtautumaan yhteistyöstä toisen isäntämaan eli Valko-Venäjän kanssa. Karins kertoi ottaneensa yhteyttä urheiluministeriöön asiasta. Juttu on kirjoitettu latvialaisen tv-kanava LTV7:n ja venäläisen TASS:n tietojen pohjalta. Jutussa on kommentoimassa myös Kalervo Kummola. Karins on vaikutusvaltaisena poliittisena toimijana indeksissä A jo sen takia, että hän teki rohkean julkisen aloitteen. Tavallisesti hän saattaisi olla B-indeksissä, sillä hän ei ole suomalaiselle lukijalle kovin tuttu hahmo. Kummola Kansainvälisen jääkiekkoliiton varapuheenjohtajana on hyvin lähellä lopullista päätösvaltaa eli myös indeksissä A. Mutta vaikka julkisessa keskustelussa Karinsin näkemykset olivat elokuussa hyvin poikkeavia ja haastoivat Valko-Venäjän isännyyden, on se legitiimisen ristiriidan kehällä haastaen konsensuksen. Kummolan kanta osoittaa tämän kannan tukemista eli konsensukseen nähden legitiimin ristiriidan muodostamista.

Iltalehden artikkelissa 19.8.2020 jääkiekkovalmentaja ja tunnettu mediapersoona Juhani Tamminen puolusti kisojen pelaamista Valko-Venäjällä. Artikkelin voi katsoa sijoittuvan konsensuksen piiriin alkuperäiseen päätökseen nähden, sillä Tamminen otti vallinneeseen keskusteluun alkuperäistä päätöstä puolustaneen kannan argumentoiden tavallisella “urheilua ja politiikkaa ei pidä sotkea keskenään” -näkökulmalla, joka ei sinällään ole uusi, poikkeava näkemys keskusteluun. Jotkut urheilutoimijat jakavat Tamminsen näkemyksen, mutta Iltalehti esitti Tamminsen kannan hyvin jyrkkänä. Tamminen kuitenkin pyrki edistämään kommentaillaan konsensusta ja sovituksen isännyyden ylläpitämistä. Karinsin näkemyksen kanssa Tamminsen näkemys on legitiimissä ristiriidassa, mutta tässä vaiheessa vallalla on vanha konsensus.

Vaikka näkökulma ei sinällään ollut konsensukseen nähden uusi, vahvoilla kannanotoilla mediassa voi vaikuttaa. Itkonen ym. (2008, 17) lainaavat Niemistä (2001), jonka mukaan tänä päivänä ainoastaan median avulla voidaan toteuttaa julkista keskustelua. Tamminenkin tiedostaa oman tunnettuutensa paljon esillä olleena jääkiekkovalmentajana ja mediassa näkyvillä olleena persoonana, joten hän tiedostaa samalla sen, että medially on paljon vaikutusvaltaa julkisen keskustelun muodostumisessa.

Hyvin samanlaisella linjalla Tamminen kanssa oli vastaavaan indeksiin lukeutuva ex-huippukiekkoilija Esa Tikkanen Ilta-Sanomien jutussa 19.8.2020. Tikkanen otti myös Valko-Venäjää puolustavan kannan ja argumentti oli sama kuin Tamminella, "politiikan ei pitäisi vaikuttaa mitenkään urheiluun". Tämä osoittaa sen, että mielipide yrittää jälleen palauttaa keskustelun konsensukseen, sillä tämä on tavallisin argumentti Valko-Venäjän kisaisännöityä puolustettaessa. "Lukašenka on jääkiekkohullu", riitti Tikkanen perusteluksi, kuten myös Tamminella Iltalehden jutussa. Ilta-Sanomien jutussa valmentaja Pentti Matikainen oli varovaisempi eikä ottanut asiaan kantaa.

Jatkoajan artikkeli 26.8.2020 koski Jokerien faniyhdistys Eteläpäädyn kannanottoa, jossa yhdistys vastusti Jokerien pelaamista Dinamo Minskiä vastaan Valko-Venäjällä KHL-kauden avausottelussa pian presidentinvaalien jälkeen. Jatkoajan kirjoittama uutinen on lyhyt, mutta Eteläpäädy osallistuu omalla kannanotollaan uudella tavalla julkiseen keskusteluun. Sidosryhmän uhkaama boikotointi on uusi käänne ilmiöön ja sijoittuu legitiimin ristiriidan kehälle. Asiasta uutisointi toi julkiseen keskusteluun uutta näkökulmaa ja loi painetta päätöksentekoon. Samalla kannanotto tuli urheilijoiden, päättäjien tai vaikuttajien ulkopuolelta.

Ylen jutussa 28.8.2020 jääkiekkovalmentaja Alpo Suhonen kritisoi Valko-Venäjää ja tuki Eteläpäädyn kannanottoa toteamalla sen edustavan modernia maailmaa ja sysäävän syrjään vanhanaikaiset ajattelumallit. Yle nosti samalla esille Iltalehden jutun Tamminesta. Suhosen kommentit ja Ylen juttu ovat legitiimin ristiriidan kehällä, ja vastakkaisesta kulmasta kuin Iltalehden esittämä Tamminen konsensuksen säilyttämiseen pyrkivä näkökulma. Suhonen otti kantaa samaan keskusteluun kuin Tamminen ja Tikkanen, mutta kannat olivat näillä vaikuttajina C-indeksiin kuuluvilla, taustalta vaikuttavilla jääkiekkovalmentajilla ristiriidassa keskenään.

Ylen artikkelissa 31.8. Suomen Jääkiekkoliiton puheenjohtaja Harri Nummela vetosi siihen, ettei Jääkiekkoliitolla ole valtaa vaikuttaa Jokerien päätökseen matkustamisesta Minskiin. Tässä tapauksessa Nummelan indeksinen asema on kahtalainen: yhtäältä hän on Jääkiekkoliiton puheenjohtajana keskeisimpiä päätöksentekijöitä, mutta toisaalta liiton suhde KHL:ssä pelaavaan Jokereihin on muodollisesti epäselvä, sillä kuten Nummela totesi, liitolla ei ole suoraa toimivaltaa suhteessa seuraan. Tämä ei olisi silti estänyt häntä ottamasta kantaa eettisestä tai poliittisesta näkökulmasta. Nummelan päätös ohittaa asia sijoittaa hänen puheenvuoronsa konsensuksen kannalle. Samalla puheenjohtaja jätti kuitenkin oven auki kannanmuutokselle. Hänen mukaansa Valko-Venäjällä kisoja ei voida järjestää, jos tilanne pahenee. Täten Nummela otti kantaa ja piti kisaisännän vaihtamista perusteltuna hypoteettisella tasolla.

Nummelan keskeinen asema jääkiekon hallinnossa olisi oikeuttanut urheilutoimittajat peräämään tältä selkeää kantaa Valko-Venäjän isännyyteen, vaikka hän ei alun alkaen rohkeasti kantaa ottanutkaan eikä siksi tuonut uutta käännettä julkiseen keskusteluun. Bradshaw ja Minogue (2019, 100) esimerkiksi kirjoittavat urheilujournalistien toiminnasta siten, että usein urheilutoimittajat eivät uskalla kysyä kiperiä kysymyksiä sellaisilta ihmisiltä, joilla he tietävät olevan valtaa. Tämän ei tietysti pitäisi vaikuttaa siihen, kysytäänkö hankalia kysymyksiä vai ei.

“Ministeri korostaa, että urheilua ei voi nähdä pelkkänä urheiluna. Hänen mielestään urheilulla on myös eettinen ja arvopohjainen viesti.” Näin kirjoitti Yle 1.9.2020 haastateltuaan urheilusta vastaavaa tiede- ja kulttuuriministeri Annika Saarikkoa. Saarikko on poliittisesti vaikuttava henkilö, joka osallistuu julkiseen keskusteluun oman asemansa ja tehtävänsä takia. Saarikko otti kannan, joka sijoittuu legitiimin ristiriidan kehälle. Hänen mielestään Jokerien piti miettiä, millaisen viestin Valko-Venäjälle lähteminen antaisi. Saarikko jää tässä kuitenkin vielä B-indeksin kommentoijaksi, koska hän tuo itse esille asemansa jättäen asian Jokerien harkittavaksi ja antoi vain lausumansa asiasta.

Toisessa artikkelissa Saarikko nousee A-indeksin kommentoijaksi. Jokerien tilanteen lisäksi Saarikko kommentoi Valko-Venäjän kisaisännyyttä Maaseudun Tulevaisuudelle 18.11.2020. Saarikko huomautti jutussa, että Suomelle jääkiekkokisat ja niiden isännöinti näyttäytyvät paljon isompana asiana kuin monelle muulle EU-maalle sen takia, että jääkiekolla on Suomessa niin suuri

kansallinen merkitys. Saarikon mukaan Suomi toimi asiassa aktiivisesti, ja Saarikko kertoi myös olevansa samalla linjalla Kalervo Kummolan kanssa siitä, että kisat pitäisi ottaa pois Valko-Venäjältä. Ministeri nosti esiin kolme asiaa perustelevaa näkökulmaa, joita olivat koronavirus, levottomuuksien aiheuttama turvallisuusriski ja Valko-Venäjän heikot ihmisoikeudet ja valtion politiikka. Saarikko nosti siis myös MT:n haastattelussa politiikan osaksi urheilun päätöksentekoa. Tällä tavoin kisojen siirtämistä tukevan kannanoton asema legitiimin ristiriidan alueella vahvistui entisestään.

Seuraavaksi Helsingin Sanomat kirjoitti 17.12.2020 Valko-Venäjän urheilun solidaarisuussäätiö BSSF:n pitämästä tiedotustilaisuudesta. Säätiön puheenjohtaja, ex-huippu-urheilija Aljaksandra Herasimenja kertoi, että Valko-Venäjän hallinto on kiduttanut kansalaisiaan pidätysten jälkeen ja että vangittuina on syyttömiä ihmisiä. Herasimenjan lisäksi jutussa oli äänessä entinen olympiaurheilija Jelena Leuczanka, joka kertoi joutuneensa viettämään 15 päivää vankilassa rauhanomaisen protestoinnin jälkeen. Leuczanka vetosi IIHF:ään ja Faseliin kisaisännöiden siirtämiseksi. Herasimenjan ja Leuczankan ulostulot olivat uskaliaita ja edistivät legitiimin ristiriidan painoa julkisessa keskustelussa. Valko-Venäjän isännöiden siirtämistä koskevan argumentin suosiota lisäsi se, että Herasimenja ja Leuczanka eivät ole jääkiekkopiireistä, joten Valko-Venäjän MM-kisaisännöisyys ei vaikuttanut heihin suoraan, vaan he ottivat vahvasti kantaa ihmisoikeudellisista ja poliittisista syistä. Suomalaisen julkisen keskustelun kannalta valkovenäläisurheilijat voidaan normaalisti sijoittaa D-indeksiin, mutta nyt he olivat jopa B-indeksin kommentoijia tuodessaan valkovenäläisen näkökulman suomalaiseen keskusteluun urheilujournalismin kautta.

Ylintä muodollista päätösvaltaa MM-jääkiekon isännöisyyskysymystä ratkottaessa piti Kansainvälisen jääkiekkoliitto IIHF:n puheenjohtaja René Fasel, joka on luonnollisesti myös artikkeleissa esiintyessään indeksoitu A-kategoriaan IIHF:n vallan henkilöityessä julkisuudessa yleensä häneen. Yle kirjoitti 30.12.2020 Ria Novostin jutun perusteella Faselin kommenteista, joissa Fasel kertoi venäläismedialle, että IIHF tekee kaikkensa, jotta kisat voitaisiin järjestää Valko-Venäjällä sopimuksen mukaisesti. Yle huomautti myös, että Fasel on sanonut, ettei urheilua ja politiikkaa pidä sotkea keskenään. Jutussa oli esillä myös varapuheenjohtaja Kummola, joka oli täysin vastakkaisella linjalla Faselin kanssa todeten, että Valko-Venäjällä urheilu ja politiikka on sotkettu "perusteellisesti" ja että asia on "ennen kaikkea ihmisoikeuskysymys". Jutussa ovat vastakkain kaksi päinvastaista näkökulmaa, joka paikantaa ristiriidan Kansainväliseen jääkiekkoliittoon. Fasel yrittää

säilyttää konsensuksen ja Kummola vahvistaa legitiimin ristiriidan kantaa tukemalla siirtoa. Tämä jännite kahden A-indeksin kommentoijien välillä oli merkittävää, sillä sekä Faselilla että Kummolalla oli asiassa paljon päätösvaltaa.

Suomessa julkista painetta tuli vuoden 2021 alussa entistä korkeammalta taholta, kun pääministeri Sanna Marin kommentoi Valko-Venäjän kisaisännyyttä haastattelutunnilla. Ylen jutussa 3.1.2021 on käytetty seuraavaa Marinin kommenttia:

“Oma henkilökohtainen näkemykseni on, että kisoja ei pitäisi järjestää Valko-Venäjällä. Valko-Venäjän ihmisoikeustilanne on erittäin vakava. Siellä on väkivaltaisesti pidätetty kansalaisia, jotka ovat peränneet oikeuksiansa vaalien suhteen.”

Marin asettuu korkean poliittisen asemansa takia A-indeksiin, mutta hän huomautti samalla, ettei se ei kuitenkaan ole Suomen hallituksen päätettävissä oleva asia. Marinin kommenttien osalta Ylen kirjoitus sisältyy julkisessa keskustelussa legitiimin ristiriidan kehälle. Jutussa on käytetty myös koripalloilija Jelena Leuczankan kommentteja, jotka nostavat esiin vankilan ja Ylen lisäämänä myös muun muassa kiduttamisen. Hänen kommenttinsa ovat länsimaisin arvoin katsottuna poikkeavuuden kehällä, koska näin rajuista tapahtumista puhuminen ja vahvat kannanotot ovat harvinaisempia ja hän kertoi omakohtaisista kokemuksistaan vankilan kurjista oloista, mutta itse asiassa hän tukee julkisessa keskustelussa Valko-Venäjän isännyyden siirtoa ja vahvistaa tätä kantaa. Lopuksi jutussa on myös Kummolan ja Faselin kommentit aiheesta taustoittamassa sitä, mikä tilanne oli kisaisännyyden mahdollisen siirtämisen suhteen.

Jääkiekko ei ole Tanskassa aivan yhtä suosittu laji kuin Suomessa, mutta kisojen pelaaminen Valko-Venäjällä aiheutti myös siellä keskustelua. Tanskan jääkiekkoliitosta Ulrik Larsen ja Henrik Bach Nielsen kertoivat Tanskan yleisradion haastattelussa 7.1.2021, että Tanskalla ja muilla Pohjoismailla on yhteinen kanta siitä, ettei kisoja voi pitää Valko-Venäjällä. Tanska on Suomen, Ruotsin ja Norjan ohella MM-kisoissa päätason maa, ja Pohjoismaat muodostavat yhdessä neljäsosan kaikista 16:sta MM-kisatason osallistujamaasta. Tanskalaiskommentoijat ovat lähdeindeksissä B ollessaan melko merkittäviä jääkiekkovaikuttajia omassa maassaan ja julkisessa keskustelussa heidän näkemyksensä on legitiimin ristiriidan kehällä.

Myös Yle viittasi 9.1.2021 DR:n juttuun. Ylen haastattelussa oli ulkoministeri Pekka Haavisto, joka kertoi Kummolan tehneen hyvää työtä ja saaneen Pohjoismaat yhteiselle linjalle. Haaviston muut kommentit näyttävät jälkepäin tarkastellen hyvin tärkeiltä koko tutkimuksen kannalta. Haavisto kertoi keskustelleensa Tšekin ulkoministerin kanssa, ja myöhemmin jutussa Haavisto kyseenalaisti sen, onko sponsoreiden kannalta mielekästä olla mukana Valko-Venäjän pitämässä kisoissa. MM-kisojen pääsponsori on tšekkiläinen Škoda. Seitsemän päivää myöhemmin Ylen jutun jälkeen Škoda tiedotti kieltäytyvänsä sponsoroimasta Valko-Venäjän järjestämässä kisoissa ja Škodan tiedotteesta meni kaksi päivää, kunnes IIHF tiedotti 18.1.2021 siirtävänsä kisat pois Valko-Venäjältä.

Nämä puheenvuorot vahvistivat ratkaisevasti kisojen siirtämistä tukevan argumentin asemaa julkisessa keskustelussa. Ne vaikuttivat omalta osaltaan siihen, että IIHF siirsi kisoja. Ylen jutussa Haavisto osallistui julkiseen keskusteluun toteamalla, ettei politiikkaa ja urheilua pidä sotkea liikaa toisiinsa, mutta huomautti ihmisoikeusasioista. Jutussa on myös Faselin Valko-Venäjää puolustavia kommentteja. Sponsoreille painetta antaessaan A-indeksin Haavisto nosti jutun legitiimin ristiriidan kehälle.

Yllä mainitussa esimerkissä havainnollistuu hyvin se, miten sponsorit, urheilu ja media voivat olla vahvasti sidoksissa toisiinsa. Itkonen ym. (2008, 10) esittelevät kirjassaan urheilutuotteen, sponsoroinnin ja median kolmiyhteyttä, jossa perustellaan, että urheilu ja sponsorointi ovat keskinäisessä suhteessa näkyvyyden ja resurssien kautta, urheilu ja media ovat yhteydessä tapahtumien ja välityskanavien takia ja mediaa ja sponsoreita sitovat toisiinsa mainostilat ja resurssoidut tuotteet. Itkonen ym. (2008, 10) lisäävätkin, että media tekee urheilusta tuotteen, jonka tuomaa näkyvyyttä myös sponsorit tavoittelevat.

Jääkiekkoliiton puheenjohtaja Harri Nummela haastattelu Ilta-Sanomissa 11.1.2021 antaa lisää syytä tulkita, että Pohjoismaiden jääkiekkoliittojen päättäjät olivat käyneet vuodenvaihteessa keskustelua ja että nämä keskustelut ovat olleet tärkeitä ilmiön kehittymisen kannalta. Nummela kertoi Pohjoismaiden pitäneen aktiivisesti yhteyttä. Vielä elokuun lopulla Nummela ei ottanut kantaa Valko-Venäjän isännyyteen, ja tuolloin hän ei ottanut suurempaa asemaa keskustelussa, mutta tammikuun 11. päivänä Nummela kommentoi, että "minulla on kuitenkin vakaa usko siihen, että ensi keväänä Valko-Venäjällä ei pelata kisoja". Muiden Pohjoismaiden kanssa käydyt

keskustelut ja puolen ottaminen nostavat Jääkiekkoliiton puheenjohtajan A-indeksiin. Tämän kommentin lisäksi Nummela ei tosin ollut valmis ottamaan kantaa asioihin ja kertoi odottavansa IIHF:n ratkaisuja. Pääosin artikkeli pysyi konsensuksen piirissä eikä Nummela liiemmin haastanut lausunnoillaan mitään osapuolia.

Ilta-Sanomien jutussa 12.1.2021 siteerattiin Valko-Venäjän solidaarisuusjärjestö BSSF:n kannanottoa. Siinä kritisoitiin avoimesti Valko-Venäjän ”palkitsemista” kisaisännnyydellä ja jossa mainitaan mielenosoittajaan kohdistunut epäilty murha. BSSF syytti Lukašenkaa valehtelusta ja manipuloinnista. BSSF:n sytykkeenä toimi Faselin ja Lukašenkan lämminhenkinen tapaaminen, joka aiheutti paljon keskustelua. Urheilun ulkopuolisena toimijana BSSF tuli ikään kuin urheiluliikkeen ja tunnettujen päättäjien ulkopuolisena tahona mukaan julkiseen keskusteluun ja sai Faselin ja Lukašenkan tapaamisen näyttäytymään erittäin huonossa valossa IS:n jutun kautta suomalaisessa keskustelussa. BSSF:n kannanoton voi katsoa horjuttaneen Valko-Venäjän isännöityttä entisestään eli se kuului legitiimisen ristiriidan kehälle. Painottamalla tapaamisen kiistanalaisuutta se samalla kyseenalaisti väitettä siitä, että politiikka ja urheilu eivät kuuluisi yhteen.

Aftonbladetin jutussa ruotsalaispuolustaja Erik Gustafsson kertoi, että jos MM-kisat pelattaisiin Valko-Venäjällä, aikoi hän ehdottomasti boikotoida kisoja. Gustafsson sanoi, että iän tultua hän on alkanut ajatella urheilun merkitystä enemmän kuin pelkästään oman uran kannalta. Jutussa viitataan niin sanottuun *sportswashingiin*. Gustafsson totesi, että urheilua voidaan käyttää yhteiskunnallisesti vääriin tarkoituksiin. Tällä tavoin Gustafsson tarkasteli asiaa julkisen keskustelun kannalta legitiimisen ristiriidan kehältä.

Gustafssonin kannan avaamiseksi lisää on hyvä taustoittaa, että esimerkiksi Kobierecki ja Strozek kirjoittavat artikkelissaan (2021, 51) sportswashingista. He määrittelevät termin siten, että urheilutapahtumia voidaan käyttää valtion julkikuvan puhdistamiseksi. Sportswashingia harjoittavan valtion maine saattaa olla huono esimerkiksi ihmisoikeusrikkomusten takia. Kobierecki ja Strozek jatkavat (2021, 52), että kisojen isännöimisellä valtiot saavat kaipaamaansa näkyvyyttä.

Vaikka kannanotto sinällään on merkittävä, Gustafssonin vaikutusvallan voi yksittäisenä urheilijana nähdä verrattain pieneksi. Yksittäisten urheilijoiden boikotti-ilmoitukset ovat todella harvinaisia.

Hän vetosi omalla toiminnallaan muitakin urheilijoita pohtimaan ratkaisujensa eettisyyttä. Lisäksi Gustafssonilta oli rohkeaa sanoa suoraan, etteivät Valko-Venäjän tapahtumat hänen mielestään olleet hyväksyttäviä ja että valtio käyttäisi isännyyttään todennäköisesti väriin tarkoituksiin.

Yksilön tekemän boikotin vaikutus on vielä suhteellisen pieni, mutta isomman joukon mukaan lähtiessä vaikutus on suurempi. Tässä tapauksessa Gustafssoninkin ajatuksena on voinut olla se, että muut toimisivat hänen esimerkkinsä jälkeen samoin. Boikotoinnista on kirjoittanut Joseph (2010, 1), jonka mukaan boikoteilla eri valtiot voivat ilmaista tuomitsevansa toisen valtion ihmisoikeustilanteen ja pyrkiä jopa muuttamaan valtion politiikkaa tällä tavoin paremmaksi. Joseph nosti esille Etelä-Afrikan apartheidin ja totesi, että valtiolle oli kova kolaus, kun muut valtiot kieltäytyivät kriketti- ja rugbyotteluista Etelä-Afrikan kanssa apartheidin takia. Nämä lajit ovat suosittuja Etelä-Afrikassa, mutta pelejä on vaikea pelata ilman vastustajaa.

Päivä ennen kisojen siirtoa 17.1.2021 A-indeksiin kuuluvat IIHF:n puheenjohtaja Fasel ja varapuheenjohtaja Kummola olivat esillä Ilta-Sanomien jutussa, jossa IS siteerasi TASS:n juttua. Fasel vastasi Kummolan kritiikkiin ja kertoi uskovansa, että Kummola on kovan poliittisen paineen alla. Näin toteamalla Fasel yritti säilyttää tai palauttaa vanhan konsensuksen eli Valko-Venäjän sovitun isännyyden hyväksymisen tai ennallaan pitämisen. Lisäksi Ilta-Sanomien artikkelissa oli video, jossa Fasel halasi lämminhenkisesti Lukašenkaa. Kummola puolestaan kuvasi tätä tapahtumaa pöyristyttäväksi. Osapuolet olivat kovassa sanasodassa julkisen keskustelun kautta eli median alustoilla. Tällainen Kummolan haastama keskustelu on legitiimin ristiriidan kehällä ja kertoo mielenkiintoisesti siitä, miten Fasel ja Kummola olivat median kautta vuoropuhelussa keskenään. Media toimi alustana julkikuvan rakentamisessa ja epäsuorasti viestimenä suuren päätösvallan henkilöiden välillä.

4.2 Uusi konsensus?

Heti seuraavana päivänä 18. tammikuuta IIHF tiedotti, että kisaisännöys on otettu pois Valko-Venäjältä. Ylen jutussa haastateltiin Kummolaa ja siteerattiin Faselia IIHF:n tiedotteen pohjalta. Sävy jutussa korosti yksimielisyyttä ja lopulta tapahtumista tulee kuva, ettei eri tahojen välillä

olisikaan ollut niin suuria ristiriitoja. Kummolan mukaan päätös tehtiin yksimielisesti ja Faselin mukaan kisoja yritettiin loppuun saakka käyttää "sovittelun välineenä rauhoittamaan yhteiskuntapoliittisia ongelmia" Valko-Venäjällä. Nämä kommentit ja IIHF:n päätös loivat keskusteluun uuden konsensuksen vanhan tilalle, sillä nyt päätös oli tehty ja uusi ratkaisu määritteli keskustelun asetelman uudelleen. Faselin toteamuskin on ristiriidassa hänen aiempien kommenttiansa kanssa, sillä Fasel on puhunut siitä, kuinka politiikkaa ja urheilua ei pidä sotkea keskenään. Toisaalta Fasel yrittää luoda kuvaa, että ristiriitaa ei ole ollut, vaan tilanne on ainoastaan muuttunut. Yhtä kaikki, nämä A-indeksin lähteet ja päätöksenteko representoitiin Ylen jutussa (uudessa) konsensuksessa ilman ristiriitaisuuksia julkisessa keskustelussa.

Yle teki jutun Jälkihiki-ohjelmansa keskustelusta, jossa asiantuntijat Reetta Meriläinen, Kaj Kunnas ja Juha Valvio pohtivat jääkiekon MM-kisojen isännyyttä. Keskustelijat ovat D-indeksin ilmiön ulkopuolisia kommentoijia, joilla ei ole varsinaista roolia itse ilmiössä, mutta heillä on vaikutusvaltaa kuitenkin julkiseen keskusteluun osallistujina. Täten he luovat ihmisille kuvaa MM-kisoista ja päätöksenteosta, mutta D-indeksiin he kuuluvat siksi, etteivät he välttämättä olleet jääkiekkoväelle niin tunnettuja hahmoja, että heidän mielipiteensä olisi yhtä painava lukijan silmissä kuin vaikkapa kokeneella jääkiekkovalmentajalla. Asiantuntijoiden kritiikki oli kovaa, ja nämä henkilöt puhuivat avoimesti Faselin siirtämisestä pois tehtävästään. Juha Valvio lisäksi esitti, ettei kisoja pitäisi pelata ylipäänsä ollenkaan. Jälkihiki ilmestyi juuri ennen IIHF:n tiedotetta isännöiden siirrosta. Vanhaan konsensukseen nähden tämä oli legitiimissä ristiriidassa.

Pian kisaisännöiden siirron jälkeen Iltalehti haastatteli Suomen maajoukkueen päävalmentaja Jukka Jalosta, joka kommentoi olevansa iloinen päätöksestä. Jalonen uskoi Kummolan ja sponsorien antaman paineen johtaneen lopulta isännän siirtoon, mutta sanoi myös uskoneensa, että tähän päätökseen olisi päädytty muutenkin. Jalosella on maajoukkueen päävalmentajana tärkeä rooli suomalaisessa jääkiekkokeskustelussa. Jalonen toimi B-indeksin kommentoijana keskustelua rauhoittavana äänenä, joka oli myötämielinen IIHF:n päätöksen kanssa. Jalonen tuki siis uutta konsensusta. B-indeksiin Jalonen asettui siksi, koska hän on hyvin merkittävä kommentoija suomalaisten silmissä, mutta A-indeksiin hän ei kuulu siksi, koska hänellä ei ole asiaan vahvaa päätösvaltaa.

Fasel ja Kummola olivat siis olleet keskustelua ohjaavina hahmoina pahassa ristiriidassa. Erittäin tärkeä hetki tapauksen tutkimuksessa on 18. tammikuuta pidetty Suomen Jääkiekkoliiton lehdistötilaisuus. Ilta-Sanomat kirjoitti pressistä jutun, jossa Kummolan antamat kommentit taustoittavat tapahtumien kulkua merkittävästi. Kummola kertoi, että loka-marraskuussa Pohjoismaiden kiekkoliittojen käymät keskustelut olivat olleet tärkeitä, ja että Latvian pääministerin kirje oli myös osaltaan kriittinen hetki siinä, että myös IIHF oli pakotettu miettimään isännöiden kohtaloa, kun Latvia ei suostunut yhteistyöhön Valko-Venäjän kanssa. Tämä on jatkumoa legitiimille ristiriidalle, jossa Kummola oli aktiivinen ennen kisojen siirtopäätöstä.

Kummola itse kertoi olleensa yhteydessä lähinnä kansainvälisen liiton hallituksen jäseniin, mutta kertoi pitäneensä tiiviisti yhteyttä presidentti Sauli Niinistön kanssa. Kummola jatkoi, että myös ulkoministeri Haaviston osallistuminen MM-kisakeskusteluun oli tärkeä tekijä siinä, että ihmisten mielipiteet alkoivat muuttua ja muutos kisaisännöiden siirtämiseksi saattoi lopulta toteutua. Näin ollen A-indeksin merkittävillä poliittisilla henkilöillä valtioiden hallituksia myöten oli vaikutusta siihen, että IIHF päätyi kovaan ratkaisuun ja otti kisat pois Valko-Venäjältä. Nämä ovat mielenkiintoisia ja jopa poikkeuksellisia paljastuksia päätöksenteon kulisseista ja avasivat sitä, ketkä henkilöt olivat olennaisessa osassa ja pitivät valtaa käsissään.

Legitiimin ristiriidan kehälle asettui 18.1.2021 kirjoitettu Ilta-Sanomien juttu, mutta ei suoraan haastatellun henkilön kommenttien vaan Ilta-Sanomien valitseman kulman takia. Kummola kommentoi IIHF:n tiedotetta, josta IS teki sellaisen huomion, ettei ihmisoikeustilannetta mainittu sanallakaan, vaikka Kummola oli perustellut kisaisännöiden siirtämistä näin toisaalla. Ilta-Sanomat valitsi ihmisoikeustilanteen juttunsa kärjeksi ja totesi jo otsikossa "Ihmisoikeudet jäivät huomiotta IIHF:n MM-tiedotteessa".

Expressen puolestaan uutisoi MM-kisaisännöiden siirtämisen jo otsikossaan siten, että lehti kertoi isännöiden siirrosta "kovan kritiikin jälkeen". Expressen huomioi siis heti otsikossaan julkisen keskustelun aiheuttaman paineen siinä, että IIHF päätyi tiukkaan ratkaisuun. Lisäksi Expressen nosti juttunsa kärkeen pääsponsorin Škodan aiheuttaman paineen tärkeänä tekijänä kisojen siirrosta. Expressenin jutussa kommentoijina esiintyivät jääkiekkoliitossa korkeassa virassa olevat henkilöt, Ruotsin jääkiekkoliiton puheenjohtaja Anders Larsson ja pääsihteeri Johan Stark. Lisäksi entinen ulkomaanministeri Carl Bildt ja nykyinen ulkomaanministeri Ann Linde olivat jutussa esillä Twitter-päivityksineen, joissa he kritisoivat Lukašenkaa. Juttu on legitiimin ristiriidan kehällä, sillä ministerit

vaativat suoraan kisojen ottamista pois Valko-Venäjältä ja he syyttivät samalla Lukašenkaa väkivallan hyväksymisestä ja opposition painostamisesta, eli esillä olivat vanhaa konsensusta horjuttaneet syyt. Kaikki kommentoijat voidaan laskea B-indeksiin suomalaisessa urheilujulkisuudessa.

Iltalehden Pekka Jalonen kirjoitti näkökulmatekstin pian kisaisännyden siirtämisen jälkeen. Jalonen on toimittajan asemassa representoimassa ilmiötä lukijoille. Jalosen pääajatus näkökulmassa on, että Valko-Venäjä on poliittisesti tarpeeksi pieni toimija, että siltä uskallettiin ottaa kisat pois. Jalosen mukaan tällä ratkaisulla ei ole kuitenkaan vaikutusta laajemmassa katsannossa, sillä Venäjän ja Kiinan kaltaisten maiden kohdalla näin ei ehkä uskallettaisi toimia. Jalonen lisäsi myös, että kisoja on annettu jo pitkään korruptoituneesti eri urheilulajeissa ja näin tapahtunee myös tulevaisuudessa. Ratkaisu oli siis Jalosen mielestä oikea, muttei sillä hänen mielestään ole suurta vaikutusta. Jalonen käsitteli näkökulmassaan hyvin arkoja aiheita, kuten poliittisia murhia. Jalosen näkökulma on legitiimissä ristiriidassa osittain sekä vanhan että uuden konsensuksen kanssa. Jalonen pyrkii pitämään urheilupoliittisuuden jatkuvalla legitiimin ristiriidan kehällä, sillä aihe on tärkeä eikä siitä keskustelua pidä lopettaa ratkaisustakaan huolimatta.

Iltta-Sanomat puolestaan kirjoitti venäläisen Championatin jutusta, jossa venäläiset vaikuttajat ilmaisivat pettymystään IIHF:n ratkaisuun. IS huomautti venäläistoimijoiden käyttäneen “vanhaa mantraa”, jota tässä tutkimuksessa olen kuvaillut myös vanhaksi konsensukseksi, joka oli tässäkin tapauksessa “politiikkaa ja urheilua ei pitäisi sotkea” -argumentti. Championatin jutussa haastateltiin entistä olympiavoittajaa, yhtä poliitikkoa ja kahta jääkiekkovalmentajaa. Kaikki esittivät kritiikkiä IIHF:n päätöksestä. IS kirjoitti jo ingressissään, että useiden venäläisjohtajien mielestä urheilu ja politiikka sotkettiin liiaksi keskenään. Juttu käsitteli enimmäkseen tätä argumenttia, joka vastustaa uutta konsensusta entistä tukien.

”Politiikkaa ja urheilua ei saa sotkea keskenään” -argumentin perimmäisiä tarkoituksia on syytä korostaa vielä erikseen. On toki niin, että monesti tämä on vilpittön näkemys, joka kumpuaa urheilun arvojen perinteisestä, niin sanotusta puhtaasta arvomaailmasta. Joskus tätä argumenttia voidaan käyttää kuitenkin juuri politiikan piilottelemisena, jos harjoitettu politiikka tiedetään kyseenalaiseksi. Kuten mainittu jo Faselin aiempiin kommentteihin liittyen, Bradshaw ja Minogue (2019, 46) toteavat, että kansainvälisellä tasolla urheilua voidaan käyttää pehmeänä diplomatian

välineenä, jolloin lopputulos on positiivinen, mutta toisinaan urheilua voidaan käyttää myös negatiivisesti jonkin poliittisen hyödyn saamiseksi. Pehmeällä diplomatialla voidaan urheilun tapauksessa ajatella olevan valtioiden välejä parantava vaikutus, kun maat saavat isännöidä kisoja. Mutta jos kisat ovat poliittisesti arveluttavassa maassa, tämä valtio voi valkopestä harjoittamaansa politiikkaa viemällä huomion positiivisiin asioihin. Tästä esimerkkinä toimii jalkapallon MM-kisojen järjestäminen Venäjällä vuonna 2018, sillä samaan aikaan keskusteltiin Venäjän mahdollisesta sekaantumisesta Yhdysvaltain presidentinvaaleihin (Kobierecki ja Strozek, 2020, 63).

Venäjällä oli kuitenkin myös myötämielisyyttä IIHF:n päätöstä eli uutta konsensusta kohtaan. Helsingin Sanomat uutisoi Sport-Expressin kolumnisti Mihail Zislisin kirjoittaneen, että ratkaisu oli oikea turvallisuussyistä. Zislin nosti esiin myös Škodan ja Nivean sponsoreina antaman paineen ja totesi, että taloudellisestikin isännöiden siirto oli jo pakollinen ratkaisu IIHF:lle. Lisäksi Zislin tarjosi vaihtoehdoisen näkökulman Faselin ja Lukašenkan tapaamiseen: Fasel ja Lukašenka olivat kohteliaasti julkisuudessa lämminhenkisiä, mutta kulisseissa Fasel luultavasti kertoi Lukašenkalle IIHF:n tulevasta päätöksestä. Zislin esitti näin ollen uutta konsensusta puoltaneita ajatuksiaan aiheesta D-indeksin kommentoijana ollessaan toimittaja.

Helsingin Sanomien jutussa haastateltiin neljää suomalaista jääkiekkoilijaa kisaisännöiden siirtämisen varmistuttua. Pelaajat kertoivat olevansa helpottuneita, ettei asiaa tarvitse itse enää miettiä. He eivät ottaneet asiaan vahvasti kantaa, vaan pysyttelivät sanoissaan varovaisina ja totesivat konsensuksessa päätöksen olevan mitä luultavimmin hyvä. Teemu Ramstedt kertoi itse, ettei usko Škodan vetäytymisuhkalla olleen ratkaisevaa roolia isännöiden siirtämisessä, vaan arveli jo muun paineen vaikuttaneen päätökseen aiemmin. Jutussa vahvistettiin niin sanottua uutta konsensusta.

Helsingin Sanomat kirjoitti myös uutistoimisto AFP:n ja venäläisen Championatin uutisista, joissa Valko-Venäjän jääkiekkoliiton puheenjohtaja Dmitri Baskov kritisoi rajusti Valko-Venäjän solidaarisuussäätiö BSSF:ää ja syytti säätiön ihmisiä pettureiksi. Tämä sijoittuu poikkeavuuden kehälle, sillä poliittisen vastustajan nimittäminen pettureiksi ei sovi julkiseen keskusteluun. HS:n jutussa kerrottiin myös oppositiohahmo Svjatlana Tsihanouskajan todenneen, että kisojen siirto on voitto kaikille muille paitsi Lukašenkalle. Lisäksi HS:n uutisessa kirjoitettiin, että Valko-Venäjän MM-

kisojen järjestelytoimikunta syytti IHF:n päätöstä "urheilukilpailujen käyttämisestä välineenä poliittisten kansankiihottajien etujen tyydyttämiseksi". IHF:n ratkaisu herätti paljon julkista keskustelua ja aktivoi etenkin ne henkilöt, joiden mielestä päätös oli väärä. Vastaavasti esimerkiksi Suomessa julkisessa keskustelussa monet tahot ilmaisivat tyytyväisyyttään siihen, että heidän toivomansa muutos saatiin aikaiseksi.

Ilta-Sanomat kirjoitti 21. tammikuuta 2021 jutussaan, että kisaisännyyden siirtäminen jopa henkilöityi Kalervo Kummolaan, jota IS kuvaili peräti "Suomen kiekkohistorian kenties vaikutusvaltaisimmaksi johtajaksi". IS:n jutussa mainittiin, että jopa pääministeri Sanna Marin kehuu Kummolaa "suureksi ihmisoikeuksien puolustajaksi". Kummola itse kommentoi haastattelussa, että yhteiskunnassa arvomaailma ja kulttuuri ovat muuttuneet paljon 1990-lukuun nähden ja Kummola on itsekin muuttanut ajatteluaan suuresti tämän takia. Tämän voi ajatella tuen antamisena uudelle konsensukselle. Samalla IS vie huomiota kuitenkin itse asiasta kohti henkilöä, vaikka journalistisesti olisi voinut olla aiheellisempaa viedä huomiota enemmänkin kulttuurin muutokseen.

Mutta se, että Kummola kertoi myös Tanskan liiton tuen olleen tärkeää isännyyden siirtämisessä, ja että Kummolan mukaan myös Fasel ja Lukašenkan julkisuudessa näytetyt "halailukuvat" saivat aikaan muutoksen, asettavat hänen kommenttinsa vielä legitiimin ristiriidan kehälle vanhaan konsensukseen nähden. Kummola myös totesi, että Fasel ja hän tulevat kyllä jatkossakin toimeen keskenään, vaikka kulisseissa käytiin kovaa peliä. Kummola esiintyi jutussa ainoana kommentoijana ja kertoi uskovansa, että Fasel halusi odottaa urheilun kansainvälisen vetoomusistuimen CAS:n päätöstä ja viivytti siksi ratkaisua, joten tältä osin Kummola pyrki säilyttämään myös uutta konsensusta.

Kummolan asema kisaisännyyden siirtämisessä oli eittämättä ratkaisevan tuntuinen, mutta on silti kiintoisaa havaita, miten urheilumedia kuvasi Kummolaa, josta luotu kuva on ennen ollut toisenlainen. Esimerkiksi Suomen ja Ruotsin yhteisten kisojen aikaan vuosina 2012 ja 2013 "Rautakanslerinakin" tunnettu Kummola joutui julkisessa keskustelussa ryöpytykseen, kun kisat eivät keränneet katsojia odotetusti ja lippujen hintoja pidettiin kalliina. Valko-Venäjän isännyyden pyörtämisessä sen sijaan Kummola on sankarihahmo kahdeksan vuotta myöhemmin.

Urheilujournalismin representaatio Kummolasta hyvin positiivisessa valossa johtuneen osin siitäkin, että Fasel ja Lukašenka näyttäytyvät julkisessa keskustelussa negatiivisessa valossa. Vertaus voidaan hakea politiikasta. Kreiss kirjoittaa (2012, 206) haastatelleensa Barack Obaman presidenttikampanjassa mukana olleita henkilöitä. Yksi vastaaja kertoi, että kaiken keskiössä oli oikean tarinan edistäminen julkisuudessa. Vastaajan mukaan tarkoituksena oli korostaa Obaman positiivisia saavutuksia ja tuoda esille vastustajien epäonnistumisia kuitenkin tuhoamatta vastapuolta julkisesti niin, että Obaman kampanja aiheuttaisi positiivisia mielikuvia.

Yhtä lailla voitaneen siis ajatella, että mitä enemmän Kummola oli esillä mediassa ja näyttäytyi nimenomaan Faselin vastustajana, kun tarina eteni kohti isännyyden siirtämistä, sitä enemmän Kummolasta luotiin kuvaa hyväntekijänä. Lopulta IIHF:n kongressi kuitenkin teki päätöksen yhdessä ja siihen vaadittiin myös Faselin suostumus, ja lopulta IIHF ei perustellut siirtoa ihmisoikeusasioilla vaan turvallisuuskysymyksillä. Tarina julkisuudessa oli kuitenkin se, että Kummola ja ihmisoikeudet voittivat. Asetelma pysyi kuitenkin ennallaan: Fasel oli yhä IIHF:n puheenjohtaja ja Kummola varapuheenjohtaja.

Helsingin Sanomat nosti keskiöön jääkiekon myös nykyaikaista viisiottelua koskeneessa uutisessaan. HS uutisoi Inside the Games -sivuston tietojen pohjalta, että myös nykyaikaisen viisiottelun MM-kisat vietiin Valko-Venäjältä pian jääkiekon MM-isännyyispäätöksen jälkeen. Lajin kattojärjestö veti Valko-Venäjän isännyyden pois "maan epävakauden vuoksi". Jutussa kommentoi viisiottelun kattojärjestö UIPM:n puheenjohtaja Klaus Schormann, joka kertoi, etteivät kisoihin osallistuvat maat halua matkustaa Valko-Venäjälle.

Helsingin Sanomat julkaisi 1. helmikuuta 2021 jutun otsikolla "Ihmisoikeudet marssivat kisoihin". Artikkelissa on useita tutkimuksen ja mahdollisten tulevien tutkimusten kannalta tärkeitä havaintoja ja kommentteja, jotka kannattaa ottaa lähempään tarkasteluun ensinnäkin Valko-Venäjän isännyyden siirtoa analysoitaessa ja toisekseen pohtimalla siirron merkitystä laajemmassa kontekstissa. HS:n artikkelin alkupuolella kirjoitettiin näin:

“Valko-Venäjän kisoista tuli eräänlainen ennakkotapaus urheilulle, mutta sen esimerkki yksinään ei asiantuntijoiden mukaan riitä siihen, että ihmisoikeudet otettaisiin kisajärjestelyissä paremmin huomioon tulevaisuudessa. Ihmisoikeudet tulee paremmin huomioiduksi vasta sitten, kun ne ovat kiinteä osa arvokisojen haku- ja myöntämisprosessia.”

Ihmisoikeusjärjestö Viasnan hallitukseen kuuluva Valentin Stefanovic kommentoi jutussa, että Valko-Venäjän kisoja olisi käytetty hallinnon propagandaan. Stefanovic piti sponsorien vetäytymistä kriittisenä asiana koko siirron kannalta. Stefanovic kertoi yllättyneensä sponsorien rajusta ratkaisusta, mutta jatkoi, että tämä luultavasti sai IIHF:n tajuamaan, ettei kisoja voida Valko-Venäjällä järjestää.

Toinen merkittävä kohta HS:n jutussa tutkimuksen kannalta on se, että HS huomautti niin järjestöjen, median kuin urheilijoiden kehuneen IIHF:n päätöstä. Nämä ovat luonnollisesti tahoja, jotka itse olivat myös julkisen keskustelun kautta vaikuttamassa ratkaisuun, ja joille IIHF:n tekemä päätös myös oli merkittävä. HS:n jutussa esiintyi myös Jyväskylän yliopiston liikuntatieteellisen tiedekunnan professori Hannu Itkonen, ilmiön ulkopuolelta tuleva, joskin suomalaiselle urheiluyhteisölle hieman tuntemattomampi hahmo, joka sanoi: “En saa mieleeni, että näin olisi menetelty aiemmin”. Valko-Venäjän isännöyden siirtämisen perusteena olivat HS:n jutun mukaan ihmisoikeustilanteeseen liittyvät syyt eivätkä pelkästään turvallisuussyyt, kuten IIHF:n tiedotteessa perusteltiin. HS muistutti myös, että poliittisesta syystä jääkiekon MM-kisoja on siirretty vain kerran aiemmin, ja tämä tapahtui 1968, kuten teorialuvussa käsittelin. HS kirjoitti seuraavasti:

“Tšekkoslovakian miehityksen jälkeen syyskuussa 1968 Praha ilmoitti, että seuraavan kevään kisoja ei voitaisi järjestää maassa ‘teknisten, taloudellisten ja rakenteellisten syiden’ takia. Yhdysvaltain lähetystössä ajateltiin, että todellinen syy oli pelko yleisön käyttäytymisestä Tšekkoslovakian ja Neuvostoliiton välisissä otteluissa.” (Helsingin Sanomat, 1.2.2021.)

Helsingin Sanomat lisäsi kattavassa artikkelissaan “Kummola vs. Fasel”, että myös vuonna 1970 kisaisännöyys siirtyi, muttei poliittisista syistä. Kisat oli tarkoitus järjestää Kanadassa, mutta lopulta turnaus pelattiin Ruotsissa ammattilaispelaajien osallistumista koskeneen riidan takia. Tämä Helsingin Sanomien juttu oli myös hyvin merkittävä koko tutkimuksen kannalta, sillä siinä kuvattiin tapahtumien aikajana hyvin tarkasti. Näkökulma on suurelta osin Kalervo Kummolan katsaus ilmiön

etenemisestä legitimiin ristiriidan näkökulmasta matkalla kohti uutta konsensusta, mutta artikkeli vahvistaa ne syyt kisojen siirtämisen taustalla, mitkä muukin aineisto on osoittanut todennäköisiksi.

HS:n jutussa Kummola puhui hyvin avoimesti tapahtumista ja kertoi tarkasti, mitä kulisseissa tapahtui ja miksi isännöisyys otettiin pois Valko-Venäjältä. HS:n tekemä selvitys oli hyvin perustavanlaatuinen ja oli julkisen keskustelun tarkastelussa legitimiin ristiriidan kehällä alkuperäiseen konsensukseen nähden. Artikkelin kertoi tapahtumien taustoista erittäin yksityiskohtaisesti.

MTV kirjoitti maaliskuussa 2021 Valko-Venäjän vaaleissa Lukašenkan vastaehdokas Svjatlana Tsihanouskajan Suomen-vierailusta. Koko Valko-Venäjän vaalien kannalta erittäin merkittävä hahmo ja suomalaisillekin siten tutuksi tullut Tsihanouskaja puhui jutussa myös Valko-Venäjän kisaisännöityden siirtämisen merkityksestä Valko-Venäjän kansalle. Hän kommentoi muun muassa, ettei kilpailuja voida pitää maassa, jossa ihmisoikeudet eivät ole urheilun yläpuolella. Tämä oli legitimiin ristiriidan kehällä tavallisin argumentti. Lisäksi MTV upotti juttuunsa Tsihanouskajan Twitter-päivityksen, jonka hän kirjoitti Valko-Venäjän isännöityden peruunnuttua IIHF:n päätöksen jälkeen:

“I welcome @IIHFHockey decision not to host the 2021 World Championship in Minsk. This is a very wise step – to support human rights & fair sport, not to cooperate with the regime in Belarus. Together with @BSSFofficial we are grateful that the voices of Belarusians were heard.”

Suom. “Tervehdin ilolla IIHF:n päätöstä olla järjestämättä jääkiekon MM-kisoja 2021 Minskissä. Tämä on viisas askel kohti ihmisoikeuksien ja reilun pelin tukemista sen sijaan, että Valko-Venäjän hallituksen kanssa tehtäisiin yhteistyötä. Yhdessä BSSF:n (Valko-Venäjän urheilun solidaarisuussäätiön) kanssa olemme kiitollisia, että valkovenäläisten äänet tulivat kuulluiksi.”

Kerätty aineisto päättyi kronologisessa järjestyksessä tähän MTV:n kirjoittamaan uutiseen Tsihanouskajan vierailusta. Keskustelu kisaisännöityksistä jatkuu yhteiskunnassa, mutta tutkimuksen aiheen kannalta aineistosta on nyt saatu riittävän selvä kuva siitä, mitä ilmiössä tapahtui ja miten asiat etenivät. Seuraavaksi pohdin tämän analyysin tulosten merkitystä.

5 POHDINTA

Analyysin tuloksista voidaan todeta, että julkinen keskustelu suomalaisessa urheilujournalismissa käynnistyi toden teolla, kun muualla yhteiskunnassa Valko-Venäjän presidentinvaalit puhuttivat Lukašenkan vaalivilpin takia. Jääkiekon seurajoukkuekausi oli juuri käynnistymässä ja Jokerien ensimmäinen ottelu oli juuri Minskissä. Kun keskustelu Jokerien ympärillä yltyi, journalismi alkoi selvittää vaikuttajien kantaa myös Valko-Venäjällä ja Latviassa pelattaviin kevään 2021 jääkiekon MM-kisoihin.

Suomessa jääkiekolla on suuri yhteiskunnallinen merkitys. Lajilla on kansakuntaa yhdistävä voima, joten jääkiekon MM-kilpailujen isännöisyys Valko-Venäjällä herätti myös vaikutusvaltaiset poliitikot kommentoimaan asiaa. Kalervo Kummola on Kansainvälisen jääkiekkoliiton varapuheenjohtaja, joten hän näki suomalaisen julkisen keskustelun roihahtamisen ja osallistui siihen itsekin. Suomella näyttää joka tapauksessa olleen merkittävä rooli siinä, että jääkiekon MM-kisat otettiin pois Valko-Venäjältä. Toisena merkittävänä tekijänä voidaan pitää sitä, että Latvia ei suostunut enää jakamaan kisoja Valko-Venäjän kanssa. Latvian pääministerin kirje maan kiekkoliitolle oli tärkeässä osassa.

Suomalainen urheilujournalismi ohjasi julkista keskustelua ja toimi välineenä eri henkilöiden keskinäisessä vuorovaikutuksessa. Julkisessa keskustelussa voidaan katsoa olleen tapauksessa eri vaiheita, kun ensin journalismi nosti julkiseen keskusteluun kritiikin Valko-Venäjän MM-isännöityä kohtaan. Journalismi tasapainotteli ja toi esiin myös vanhaa konsensusta ylläpitäviä näkökulmia. Lopulta kisat siirrettiin, ja tällöin journalismi toimi informatiivisena tiedottajana, mutta myös raportoi eri tahojen mielipiteistä tehtyyn päätökseen. Journalismi toi julkiseen keskusteluun niin sanotun jälkipyykin ja päästi eri henkilöitä analysoimaan IIHF:n päätöksen merkittävyyttä.

Mielenkiintoista on pohtia, milloin journalismi heräsi aiheeseen. Valko-Venäjän hallinto oli jo valmiiksi poliittisesti kyseenalainen toimija, mutta julkinen keskustelu aktivoitui vasta vaalien ja Valko-Venäjän kansan vahvan mielenosoituksen jälkeen. Aiheelle olisi ollut syytä antaa enemmän painoarvoa jo ennen kuin keskustelu aktivoitui toden teolla syksyllä 2020. Tavallaan journalismikin koki painetta alkaa käsitellä aihetta, kun Valko-Venäjän kansa oli saanut tarpeekseen.

Asetelma, jonka urheilujournalismi julkiseen keskusteluun loi, henkilöityi paljon René Faselin ja Kalervo Kummolan välille. Faselissa kulminoitui vanha konsensus, julkisen keskustelun pyrkimys jo sovittujen päätösten ylläpitämiseen ja tavoitteet keskustelun ohjaamisessa politiikasta urheiluun. Kummolassa puolestaan kulminoitui uusi konsensus, kun julkisessa keskustelussa vanhat päätökset asetettiin Valko-Venäjän vaalien ja niiden jälkeisten tapahtumien seurauksena kyseenalaisiksi ja tavoiteltiin muutosta.

Hautautuiko keskustelu kuitenkin lopulta silloin, kun Kummolan edustama mielipide koettiin ”voittajaksi”? Keskustelussa oli kuitenkin esillä sellaisiakin mielipiteitä, että aiheelle on syytä antaa huomiota Valko-Venäjän isännöiden siirron jälkeenkin. Oma tutkimukseni aineiston ulkopuolinen, sitä seuranneesta uutisoinnista tekemäni huomio on, että keskustelu näyttää silmämääräisesti hiljentyneen. Aihe on edelleen tärkeä ja siitä on syytä keskustella. Tässä mielessä on olennaista keskittyä tulevaisuudessa siihen, miten urheilujournalismi reagoi: tyydytäänkö vallitsevaan rauhalliseen tilanteeseen, ja reagoidaanko vasta sitten kunnolla, kun on aivan pakko?

Faselin ja vanhan konsensuksen tukena olivat Valko-Venäjän jääkiekkoliitto ja venäläiset urheiluvaikuttajat sekä jotkut suomalaiset jääkiekkovaikuttajat kuten Esa Tikkanen ja Juhani Tamminen. Jotkut suomalaiset päättäjät kuten Harri Nummela eivät ottaneet julkisesti asiaan kantaa tai pyrkivät erottamaan itsensä julkisesta keskustelusta, ja tämän voi katsoa olevan vanhan konsensuksen ylläpitämistä. Silloin, kun kantaa ei oteta eikä päätöksiä kritisoida, tuetaan vanhaa konsensusta siihen saakka, kunnes hallitsevaksi koettu mielipide on asettunut kyseenalaistamaan vallitsevia päätöksiä. HS kuitenkin kertoi jutussaan 13.2.2021 Nummelan keskustelleen jo aiemmin kulisseyksissä muiden maiden kiekkoliittojen johtajien kanssa mahdollisista toimista. Tällä tavoin jääkiekkoliiton todellinen toiminta ja Nummelan puheet julkisuudessa eivät vastanneet toisiaan.

Valko-Venäjän isännöiden pois ottamista ajaviksi tahoiksi journalismi kuvasi Kummolan lisäksi suomalaiset etulinjan poliitikot kuten Sanna Marinin, Pekka Haaviston, Annika Saarikon ja Sauli Niinistön. Urheilun sisällä kannan ottaminen oli harvinaisempaa, mutta esimerkiksi entinen jääkiekkovalmentaja Alpo Suhonen otti asiaan kantaa ja oli mielipiteessään niin ehdoton vallinneen tilanteen muuttamiseksi, ettei sovittelullekaan olisi ollut sijaa. Suhonen kritisoi vallinneita rakenteita ja vaati kisoja pois Valko-Venäjältä. Suomessa julkiseen keskusteluun osallistuivat korkean päätäntävällän henkilöt, joten Valko-Venäjän isännöiden vastustus näkyi suomalaisessa urheilujournalismissa hyvin voimakkaasti.

Suomalaisessa journalismissa näytti olevan ainakin vahva käsitys siitä, että todennäköisesti suomalainen julkinen keskustelu ja Kummolan toimet herättivät myös muut Pohjoismaat asiaan. Tanskan jääkiekkoliitto ja lopulta myös ruotsalaiset lajivaikuttajat osallistuivat julkiseen keskusteluun oltuaan yhteydessä Suomen jääkiekkoliiton kanssa. Näiden tahojen tuki ja pääsponsorien kannanotto ja kieltäytyminen Valko-Venäjän kisojen tukemisesta loivat entistä suurempaa painetta julkiseen keskusteluun, minkä seurauksena vanhan konsensuksen säilyttäminen joutui entistä kyseenalaisempaan valoon. Laaja-alainen vanhan konsensuksen tuomitseminen ei ollut enää kannattavaa kasvojen säilyttämisen kannalta. Julkisen paineen aiheuttamat toimet johtivat lopulta siihen, että kisaisännöys otettiin Valko-Venäjältä pois.

Valko-Venäjän isännöyden peruunnuttua asetelma kääntyi päinvastaiseksi myös julkisessa keskustelussa. Yhtäkkiä vallalla oli uusi konsensus. Merkillepantavaa oli muun muassa Helsingin Sanomien jutussa 1.2.2021 se, että siinä HS julisti Valko-Venäjän ihmisoikeusaktivistit voittajiksi näiden pitkäjänteisen työn jälkeen. Valko-Venäjällä siis ikään kuin käytiin taistelua, jossa osapuolet olivat Lukašenkan hallinto ja Valko-Venäjän jääkiekkoliitto vastaan oppositio ja ihmisoikeusaktivistit. HS tavallaan piti uutta konsensusta voittajana, mutta on muistettava, että Valko-Venäjällä poliittinen taistelu jatkuu yhä isännöyden siirron jälkeenkin.

Tähän ”taisteluun” osallistuivat myös suomalaiset voimakkaan ja aktiivisen julkisen keskustelun kautta. Suomalaispoliitikot antoivat tukensa Valko-Venäjän ihmisoikeusaktivisteille ja oppositiolle ajamalla omilla kannanotoillaan kisojen siirtämistä pois Valko-Venäjältä. Samalla Kansainväliselle jääkiekkoliitolle tuli painetta tehdä ratkaisuja. Suomen urheilujournalistinen media toi esille laajaa kritiikkiä.

Julkinen keskustelu keikahti toiseen suuntaan Latvian saatua kisat yksin järjestettäväkseen. Vanhan konsensuksen korvasi uusi konsensus, jossa aiempaa kisojen myöntämispäätöstä kritisoineet henkilöt kiittelivät sitä, kuinka asiassa päädyttiin oikeaan ratkaisuun. Vastaavasti toinen osapuoli eli kisojen Valko-Venäjällä säilyttämisen puolesta puhunut joukko ei pitänyt ratkaisusta ja syytti jälleen politiikan ja urheilun sotkemisesta niitä tahoja, jotka pyrkivät saamaan kisaisännöyden pois Valko-Venäjältä.

Maaliskuun alussa 2021 julkinen keskustelu näytti rauhoittuneen. Yksi tekijä tähän oli se, että kisat menettänyt Valko-Venäjä ja esimerkiksi Valko-Venäjän isännöiden puolesta puhuneet venäläiset tiedostivat, ettei IIHF enää pyörrä päätöstään, ja että isännöitys todella oli menetetty lopullisesti ainakin keväältä 2021. Samalla Valko-Venäjän isännöityä kritisoinut julkisen keskustelun osapuoli oli tyytyväinen IIHF:n ratkaisuun, eikä asiassa näin ollen ollut enää tarvetta luoda julkista painetta, kun tavoite oli saavutettu.

Suomen ja suomalaisen urheilukeskustelun rooli näyttää olleen tutkimuksen perusteella merkittävä siinä, että Suomessa päättäjät aktivoituivat ensin jääkiekkopiireissä ja sitten politiikassa.

Suomalaisille jääkiekko on kansallisesti todella tärkeä laji, joten aiheesta puhuttiin Suomessa paljon. Lisäksi Suomella on Kansainvälisessä jääkiekkoliitossa korkeassa asemassa varapuheenjohtaja Kummola, joka pystyi vaikuttamaan, kun Suomesta tullut paine yltyi. Kummolan aineistossa esittämien ulostulojen mukaan Suomi oli aktiivisin toimija, sillä Suomi sai Pohjoismaat mukaan, suomalaispoliitikot ottivat vahvasti kantaa ja muut jäsenmaat IIHF:n kokouksissa eivät olleet pitäneet Valko-Venäjän kiekkokisojen isännöityä kovinkaan ongelmallisena.

Suomen asema kansainvälisessä jääkiekossa on merkittävä, sillä Suomi on menestynyt lajissa ja on yhä tämän tutkimuksen aikaan edellisten pelattujen MM-kilpailujen mestari keväältä 2019. Suomi kuuluu jääkiekon huippumaina pidettyihin valtioihin ja jääkiekko onkin Suomen suosituin urheilulaji tässä tutkimuksessa aiemminkin mainitun Sponsor Insightin 27.3.2021 julkaiseman tutkimuksen mukaan. On hyvin mahdollista, että ilman Kummolan korkeaa asemaa IIHF:n johdossa ja ilman aktiivista suomalaista julkista keskustelua mediassa Valko-Venäjä olisi saanut pitää MM-isännöitynsä.

Suomi ei ole maailmanpoliittisesti suurin toimija, mutta sillä on vaikutusvaltaa jääkiekon MM-turnauksen kaltaisissa tapahtumissa, jotka ovat maalle tärkeitä. Voidaan pohtia, millainen vaikutus suomalaisella keskustelulla on esimerkiksi Qatarin jalkapallon MM-kisoihin 2022. Suomi ei ole maantieteellisesti yhtä lähellä Qataria kuin Valko-Venäjää, Suomi ei ole edennyt koskaan miesten jalkapalloilun MM-kilpailuihin eivätkä Qatarin kisat ehkä ole niin riippuvaisia suomalaisten näkemyksestä kuin jääkiekossa Valko-Venäjän ja Latvian yhteisturnaus oli.

Nähdäkseni esimerkiksi Qatarin tapauksessa julkinen keskustelu on tärkeää, eikä keskustelua pitäisi lopettaa silloinkaan, vaikka todettaisiin, ettei asiaan voi tulla muutosta. Valko-Venäjän tapauksessa

keskustelua käytiin siihen saakka, kunnes isännöyys siirtyi. Urheilujournalismissa tämä näyttäytyi siten, että kun urheilun kannalta tärkeä päätös saatiin maaliin, ihmisoikeudet jäivät ja keuhuttiin onnistujia, tässä tapauksessa muun muassa Kummolaa. Keskustelun ei pitäisi jäädä tähän, vaan sen pitäisi jatkua. Näin toimimalla Valko-Venäjän kaltaiset aiheet pysyvät pinnalla ja niitä voidaan hyödyntää myös Qatarin kaltaisissa tapauksissa. Vastaavanlaisista kisaisännöyksistä tai urheilun ja politiikan kytköksistä voidaan tehdä tutkimuksia tarkastelemalla julkista keskustelua. Julkisuuden kehä ja lähteiden indeksejä voi hyödyntää sen hahmottamisessa, ketkä milloinkin asiasta keskustelevat, mitä he sanovat ja millä pyrkimyksillä.

Kuten johdannossa totesin, Qatarin kisojen kohdalla Norjassa seurajoukkueet toivoivat maan jalkapalloliitolta kisojen boikotointia, ja tämä nousi kansainvälisestäkin uutiseksi. Suomelta saattaisi ehkä vaatia niinkin jyrkkää kannanottoa, että jalkapalloliitto ilmoittaisi ensimmäisenä maailmassa boikotoivansa Qatarin kisoja ja jättävänsä tämän tutkimuksen hetkellä käynnissä olevat MM-karsinnat kesken. Palloliitto on kuitenkin ilmoittanut tuomitsevansa Qatarin ihmisoikeustilanteen mutta osallistuvansa kisoihin niihin päästessään.

Suomalaisella urheilujournalismissa on kuitenkin mahdollisuus luoda suomalaista julkista keskustelua ja selvittää, mitä Suomi voi tehdä missäkin asiassa. Journalismi voi kritisoida suomalaisten päättäjien ratkaisuja ja kyseenalaistaa sen, miksi nämä eivät toimi vaikkapa juuri ihmisoikeustilannetta ajatellen. Medialla on tärkeä rooli tapahtumien kuvaajana ja julkisen keskustelun ylläpitäjänä.

Lisäksi on hyvä huomata, että vaikka Suomi ei pystyisi välttämättä yksin vaikuttamaan maailmanlaajuisesti isoihin kysymyksiin merkittävimpänä toimijana, on Suomella omalla lähialueellaan hyvä mahdollisuus vaikuttaa Suomea kulttuurisesti tai maantieteellisesti lähellä oleviin tapauksiin. Aktiivisuus esimerkiksi Pohjoismaissa tai Baltian lähistöllä olevissa asioissa voi johtaa Suomen kannalta merkittävässä kilpailussa, ja vastuullisia arvoja korostamalla vaikkapa ilmastoasioissa Suomella on mahdollisuus näyttää esimerkkiä. Kun suomalaisen keskustelun ja suomalaisten ratkaisujen seuraukset näkyvät lähialueen maissa, Valko-Venäjän isännöyden siirron kaltaisia esimerkkejä saatetaan alkaa nähdä muuallakin, ja Suomen vaikutuspiirin läheisyyteen kuuluvat ja Suomen kanssa yhteistyötä tekevät maat voivat toimia samalla lailla Suomen kanssa.

6 JOHTOPÄÄTÖKSET

Nostan vielä viimeisessä kappaleessani esille aineistostani kaksi Helsingin Sanomien juttua, jotka ovat hyödyksi tutkimuksen johtopäätöksissä. Nämä artikkelit taustoittivat tapahtumien kulkua sen verran yksityiskohtaisesti ja avasivat ilmiötä laajemmin, että koin niiden pystyvän vetämään yhteen sitä, mihin asioihin tulevaisuuden vastaavanlaisissa tutkimuksissa voisi kiinnittää huomiota.

Ensinnäkin Helsingin Sanomien artikkelissa 1.2.2021 Ihmisoikeusliiton pääsihteeri Kaari Mattila kertoi pitävänsä Valko-Venäjän isännöyden pois ottamista tärkeänä siinä mielessä, että ratkaisua voidaan hänen toivoakseen pitää tulevaisuudessa ennakkotapauksena. Mattila totesi jutussa, että jos jossakin maassa ihmisoikeustilanne huononee, Valko-Venäjän kisaisännöyden siirtäminen on silloin esimerkki, että tämä on mahdollista.

HS:n toinen juttu 13.2.2021 kuitenkin paljasti, että IIHF tutki MM-kisaisännöyden sopimuskohtia juristin avulla, ja tämän antaman raportin mukaan isännöyssopimuksen purkaminen poliittisista tai ihmisoikeudellisista syistä ei toisi liitolle vakuutusrahoja. Näin ollen IIHF perusteli siirron virallisesti turvallisuussyillä. Samalla voidaan tehdä johtopäätös tulevaisuutta ajatellen siitä, että poliittisin syin kisaisännöyden vetäminen ainakaan virallisena syynä ei helposti läpäise jo allekirjoitetun sopimuksen purkamisen ehtoja ilman kustannuksia, ellei kisojen myöntämisprosesseissa muuteta kriteerejä siihen suuntaan, että ihmisoikeudet ja poliittiset seikat otetaan jatkossa paremmin huomioon.

Oli perustelu Valko-Venäjän isännöyden viemiselle kuitenkin mikä tahansa, lopputulos oli se, että julkisella paineella voidaan vaikuttaa jo sovittujen asioiden muuttamiseen. Journalismi antoi tässäkin tapauksessa tilaa henkilöille, joilla oli halukkuutta vallitsevan tilanteen muuttamiseksi. Urheilujournalismi omalla representoinnillaan ja keskustelun päiväjärjestyksen määrittelemisellään toi aiheen julkisuuteen ja muokkasi yhteiskunnallista ajattelua tehdyillä valinnoilla. Samalla journalismi oli tekemisissä päättäjien ja urheiluvaikuttajien kanssa ja päästi näitä ääneen.

HS:n jutussa Mattilan puheista voi päätellä myös, että Valko-Venäjän tapauksessa julkista keskustelua ihmisoikeuksista käytiin enemmän kuin normaalisti. Mattilan mukaan esimerkiksi Venäjä ja Kiina eivät ole saaneet omista kilpailuistaan samanlaista painetta. Valtion koolla voi olla myös merkitystä, sillä Mattila ei uskonut, että esimerkiksi Pekingin olympialaiset saisivat osakseen

samanlaista kritiikkiä kuin jääkiekon MM-kisat Minskissä. Tämän takia tulevaisuudessa tämän tutkimuksen jälkeen on mielenkiintoista seurata, millaista julkinen keskustelu on muiden urheilukilpailujen isännöyksien ympärillä.

Liikuntatieteen professori Hannu Itkonen oli Helsingin Sanomien artikkelissa samoilla linjoilla kuin mainittu Mattila. Artikkelissa on hyvin olennaista se, että HS kirjoitti Itkosen puhuvan kolmen asian keskinäisestä suhteesta, eli siitä, kuinka urheilu, media ja markkinat ovat keskenään yhteydessä. Seuraavat kaksi Itkosen pidempää sitaattia kertovat hyvin sen, millainen asema journalismilla voi Valko-Venäjän MM-isännöyden kaltaisessa tapauksessa olla:

”Valko-Venäjän tapauksessa media oli tavattoman aktiivinen asiassa. Media kytki MM-kisat yleisempiin tapahtumiin Valko-Venäjällä, ja markkinatoimijat eli mittavat sponsorit lähtivät mukaan. [Autonvalmistaja] Škodan vetäytyminen oli aika ponteva ratkaisu”.

”Kansalaisyhteiskunnan toimijat rupesivat vaikuttamaan ja ottivat kantaa kisojen suhteen – myös sellaiset tahot, joilla ei ollut suoraa kytköstä urheiluun. Sitten urheilupiirit osana kansalaisyhteiskuntaa ryhtyivät kritisomaan kisojen järjestämistä.” (HS, 1.2.2021.)

Itkosen lausunnot kuvaavat hyvin sitä, miten tapahtumat etenivät ja millaisia rooleja toimijoilla oli ilmiön rakentumisessa. Samassa artikkelissa Lyonin yliopiston professori Simon Chadwick sanoi, että Valko-Venäjä on helpompi ”hylätä” taloudellisessa mielessä kuin vaikkapa Saudi-Arabia tai Kiina. Talous on siis aina yksi olennainen tekijä tällaisissa tapauksissa. Urheilupiirit ja muu yhteiskunta kansalaisyhteiskuntaan ja poliittisiin päättäjiin voivat kuitenkin vaikuttaa asioihin, ja lopulta median aktiivisuus tarjosi näille ainakin Valko-Venäjän MM-kisaisännöyden kohdalla alustan julkiseen keskusteluun. Urheilujournalismilla oli paljon vaikutusta siinä, että siirto mahdollistui.

On silti tarpeen huomioida, että Valko-Venäjän tapauksessa urheilujournalismi ei ollut se tekijä, joka nosti aiheen esille. Kuten aiemmin mainitsin, journalismi reagoi vasta sitten, kun Valko-Venäjällä osoitettiin mieltä. Valko-Venäjä oli saanut isännöyden jo vuonna 2017, ja jo tuolloin tiedettiin, että Valko-Venäjän politiikka on kyseenalaista. Silti julkinen keskustelu nytkähti liikkeelle vasta syksyllä 2020 niin, että Valko-Venäjältä otettiin kisat pois. Kisojen myöntämisestä oli kuitenkin jo kolme vuotta. Journalismi reagoi vasta sitten, kun muut reagoivat ensin. Julkisuuden kehät esitellyt Hallin (1986, 22) kirjoitti journalismin muuttaneen lähestymistapaansa Vietnamin sotaan vasta, kun aloite tuli muualta. Muissakin epäkohdissa journalismin soisi olevan aiemmin paikalla, ja se koskee myös urheilujournalismia.

Yhteenvetona tämä tutkimus tarjoaa siis mahdollisuuden verrata julkisen keskustelun painokkuutta ja eri henkilöiden rooleja, kun urheilukilpailuista keskustellaan. Tutkimuksesta on hyötyä urheilujournalismin asemoitumisen selvittämisessä Valko-Venäjän MM-isännöiden kaltaisissa tapauksissa. Mielekkäitä jatkotutkimuksia voivat olla esimerkiksi sellaiset tutkimukset, joissa selvitetään, miksi mitään maata kritisoidaan julkisessa keskustelussa enemmän, tai voiko Suomella, suomalaisella urheilujulkisuudella tai yhteiskunnallisella keskustelulla olla vaikutusta kansainvälisesti merkittävien urheiluisännöiden siirrossa. Eikä tutkimuksen tarvitse keskittyä pelkästään isännöisiin. Kuten tässä tutkimuksessa on esitelty, urheilu on kytköksissä moniin yhteiskunnan sektoreihin. Vähemmistöjen oikeudet, tasa-arvo, kestävä kehitys ja ilmasto ovat muita teemoja, joihin urheilun voi kytkeä.

Samalla, kun urheilun tekijöiden toimia tutkitaan, on hyvä tarkastella myös urheilujournalismin kehitystä muun maailman mukana. Yhteiskunnan eri kentät ovat tiiviisti yhteydessä toisiinsa, vaikka niillä onkin omat tehtävänsä. Urheilujournalismin kytkös politiikkaan, talouteen, urheiluun ja yleisöön on selvä. Näiden suhteiden rakentumista voi tutkia historian kautta tai vastaavasti jonkin tälläkin hetkellä kehittyvän tapauksen avulla. Maailmassa järjestetään paljon urheilukisoja, ja kaikille kisoille yhteistä on, että niitä urheillaan valtioissa, jotka harjoittavat omanlaistaan politiikkaa ja joiden kulttuurit ovat erilaisia. Silloin urheilujournalismia tarvitaan.

LÄHTEET

- Anderson, Benedict (1983, suom. 2006). *Kuvitellut yhteisöt. Nationalismin alkuperän ja leviämisen tarkastelua*. Vastapaino.
- Beck, Daniel & Bosshart, Louis (2003). *Sports and Media*. Communication Research Trends. University of Fribourg.
- Bennett, Lance (1983). *News: The Politics of Illusion*. The University of Chicago Press.
- Boyle, Raymond & Haynes, Richard (2009). *Power Play: Sport, the Media and Popular Culture*. Edinburgh: Edinburgh University Press.
- Bradshaw, Tom & Minogue, Daragh (2019). *Sport Journalism: The State of Play*. Routledge.
- Carey, James W. (1965). *The Communications Revolution and the Professional Communicator*. The Sociological Review, Vol 13.
- Chan, Tak Wing (2010). *Social Status and Cultural Consumption*. Cambridge University Press.
- Earl, Jennifer & Rothlinger, Deana (2012). *Media, movements, and political change*. Research in Social Movements, Conflicts and Change, Vol. 33. Emerald.
- English, Peter (2016). *Mapping the sports journalism field: Bourdieu and broadsheet newsrooms*. Journalism, Vol 17(8).
- Gee, James Paul (2011). *An introduction to discourse analysis: theory and method*. Routledge: Arizona State University.
- Hallin, Daniel (1986). *The Uncensored War: The Media and Vietnam*. University of California Press.
- Hylton, Kevin (2020). *Black Lives Matter in Sport...? kokoelmassa Equality, Diversity and Inclusion*. Emerald.
- Ilmanen, Kalervo & Vehmas, Hanna (toim.) (2012). *Liikunnan areenat. Yhteiskuntatieteellisiä kirjoituksia liikunnasta ja urheilusta*. Jyväskylän yliopisto, Liikuntakasvatuksen laitos.
- Itkonen, Hannu, Ilmanen, Kalervo, Matilainen, Pertti & Jaskari, Liina (2008). *Media urheilun tulkkina ja tekijänä*. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto, liikuntatieteiden laitos.
- Joseph, Sarah (2010). *Sport and the Law: Sport and Human Rights: Closer Than You Think*. Alternative Law Journal.

- Keltner, Dacher, Gruenfeld, Deborah & Anderson, Cameron (2003). *Power, approach, and inhibition*. *Psychological Review*, 110.
- Kihl, Lisa (2018). *Corruption in Sport: Causes, Consequences and Reform*. Routledge.
- Kobierecki, Michal Marcin & Strozek, Piotr (2021). *Sports mega-events and shaping the international image of states: how hosting the Olympic Games and FIFA World Cups affects interest in host nations*. *International Politics*.
- Kunelius, Risto (2000). *Journalismi nelijalkaisena otuksena: tutkimuksen näkökulmia, ongelmia ja haasteita*. *Media & viestintä*, 23.
- Kunelius, Risto (2003). *Viestinnän vallassa – johdatusta joukkoviestinnän kysymyksiin*. Porvoo: Wsoy.
- Meinander, Henrik (2012). *Tasavallan tiellä: Suomi kansalaissodasta 2010-luvulle*. Helsinki: Schildts & Söderströms.
- Pietilä, Kauko (2018). *Journalistiprofessio ja yhteiskunnan itsepuolustus*. *Media & viestintä*, 33.
- Rowe, David (2001). *Sport, Culture and the Media. The Unruly Trinity*. Buckingham: Open University Press.
- Schudson, Michael (2020). *Why Journalism Still Matters*. Polity Press.
- Seppänen, Janne & Väliaverronen, Esa (2012). *Mediayhteiskunta*. Tampere: Vastapaino.
- Szemberg, Szymon, Podnieks, Andrew, Lindegren, Pentti & Leinonen, Kimmo (2012). *Jääkiekon maailma*. Readme.
- Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli (2018). *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Tampere ja Seinäjoki: Tammi.
- Van Kleef, Gerben & Cheng, Joey (2020). *Power, status, and hierarchy: current trends and future challenges*. *Current Opinion in Psychology*, Vol. 33.
- Zelizer, Barbie & Allan, Stuart (2010). *Keywords in News and Journalism Studies*. New York: McGraw-Hill Education.

LIITTEET

Urheilun parantaja. Urheilulehti, 23.9.2020.

Kapteeni Tim Sparv avautui Huuhkajien kohutusta Qatarin leiristä – ei olisi itse uskaltanut boikotoida: ”Kunnioitan Riku Riskin rohkeutta”. Yle, 12.1.2019.

Riku Riski kieltäytyi jalkapallon A-maajoukkueen Qatarin matkasta eettisten syiden takia - ”Tämä oli aika selkeä asia”. Helsingin Sanomat, 8.1.2019.

AINEISTO

1. Jääkiekon MM-kisoille uusi isäntä? TASS: Latvia kieltäytyy järjestämästä turnausta Valko-Venäjän kanssa. Ilta-Sanomat, 13.8.2020.
2. Juhani Tamminen lataa: MM-kisat pidettävä Valko-Venäjällä – ”Veli-Lukašenka on kiekkomies”. Iltalehti, 19.8.2020.
3. Esa Tikkanen puolustaa Lukashenkoa: "Pitää huolta maastaan, vaikka onkin niin sanottu diktaattori". Ilta-Sanomat, 19.8.2020.
4. Jokerien faniyhdistys Eteläpääty vastustaa Jokerien ottelun pelaamista Valko-Venäjällä – "Hyväksymme jopa suoran luovutusvoitonkin". Jatkoaika, 26.8.2020.
5. "Suosittelisin, että häviäisivät suosiolla 0–3 menemättä Minskiin" – valmentajalegenda Alpo Suhonen lataa painavaa tekstiä Jokerien tilanteesta ja urheilun jättiprotesteista. Yle, 28.8.2020.
6. Jokerien KHL-avaus Valko-Venäjällä on nostattanut myrskyn – Jääkiekkoliiton puheenjohtaja muistuttaa suuresta vastuusta: "He elävät tekemiensä päätösten seuraamusten kanssa". Yle, 31.8.2020.
7. Urheilusta vastaava ministeri Annika Saarikko toivoo Jokerien harkintaa: "Suomessa on pitkä perinne siitä, että voimme luottaa seuroihin". Yle, 1.9.2020.
8. Saarikko tukee jääkiekkoliittoa päätöksessä Valko-Venäjän MM-kisoista: "Valmistelussa EU-tason ministereiden kannanotto siitä, että kilpailuja ei järjestettäisi Valko-Venäjällä". Maaseudun Tulevaisuus, 18.11.2020.
9. Valko-Venäjän huippu-urheilijat vaativat MM-jääkiekkoa pois maasta: "Yli 30 000 valkovenäläistä on kokenut kidutusta". Helsingin Sanomat, 17.12.2020.
10. Kovaa kritiikkiä kohdannut Rene Fasel puolustaa Ylelle haluaan pitää jääkiekon MM-kisat Valko-Venäjällä – "Luuletteko Lukashenkon muuttuvan, jos kisoja ei järjestetä?". Yle, 30.12.2020.
11. Pääministeri Sanna Marin otti kantaa jääkiekon MM-kisojen kohtaloon: "Kisoja ei pitäisi järjestää Valko-Venäjällä". Yle, 3.1.2021.
12. Ishockeydirektør siger nej tak til VM i Hviderusland: "Vi skal ikke have vores drenge til

- Minsk". Danmarks Radio, 7.1.2021.
13. Ulkoministeri Haavisto otti voimakkaasti kantaa Valko-Venäjän MM-kisoihin: "Presidentti käyttää sitä oman kilpensä kiillottamiseen" – kehuu Kalervo Kummolan toimintaa. Yle, 9.1.2021.
 14. Ajaako Valko-Venäjän tilanne Leijonat boikotoimaan MM-kisoja? "Mitään vaihtoehtoja ei ole suljettu pois". Ilta-Sanomat, 11.1.2021.
 15. Nyt tuli mitta täyteen! Valko-Venäjällä tyrmistytettiin Faselin ja Lukashenkan veljeilystä - "Sylkäisy kasvoille". Ilta-Sanomat, 12.1.2021.
 16. Stjärnan vägrar VM: "Då tackar jag nej". Sportbladet, 15.1.2021.
 17. Nyt on Kalervo Kummolan vuoro jäädä jyrähdyn alle – Rene Fasel haukkui kakkosmiehensä tyllysti. Ilta-Sanomat, 17.1.2021.
 18. Jääkiekon MM-kisat pois Valko-Venäjältä – Kalervo Kummola: "Päätös ei ollut helppo, vaikkakin yksimielinen". Yle, 18.1.2021.
 19. "Jos diktaattoreja on valtiollisesti vaikea saada pois paikaltaan, kansainvälisissä urheilujärjestöissä on sama juttu" – urheiluasiantuntijat äimistelevät Faselin toimintaa. Yle, 18.1.2021.
 20. Jukka Jalonen otti IIHF:n päätöksen tyytyväisenä vastaan: "Fiilis oli, että järki voittaa". Iltalehti, 18.1.2021.
 21. Kalervo Kummola vastaa Rene Faselin koviin väitteisiin: "En tiedä, mistä hän tämän oli keksinyt". Ilta-Sanomat, 18.1.2021.
 22. Ihmisoikeudet jäivät huomiotta IIHF:n MM-tiedotteessa – näin Kalervo Kummola perustelee asian. Ilta-Sanomat, 18.1.2021.
 23. Hockey-VM flyttas efter stenhård kritik. Expressen, 18.1.2021.
 24. Näkökulma: Lukašenka pantiin kyykkyy, mutta Kiinaa ja Venäjää kumarretaan. Iltalehti, 19.1.2021.
 25. Venäjällä tyrmistytettiin jääkiekon MM-kisojen siirrosta – "He luulevat voittaneensa, mutta me laulamme Kalinkaa". Ilta-Sanomat, 19.1.2021.
 26. Venäjän medialta myös kehuja MM-kiekon viemisestä pois Valko-Venäjältä – kaiken kiitoksen saa René Fasel, joka "on hyvä laskemaan rahaa". Helsingin Sanomat, 19.1.2021.

27. MM-kisat vietiin Valko-Venäjältä: Pelaajat kiittelivät ja säästyivät vaikealta päätökseltä: "Onneksi ei tarvitse sellaista enää miettiä". Helsingin Sanomat, 19.1.2021.
28. Valko-Venäjä pitää MM-jääkiekon viemistä maalta perusteettomana. Helsingin Sanomat, 19.1.2021.
29. Kalervo Kummola paljastaa: raju kulissipeli teki säröjä kiekkopomojen välille: "Hän pelkää minua". Ilta-Sanomat, 21.1.2021.
30. Valko-Venäjä menetti jo toiset MM-kisansa tällä viikolla, kun nykyaikainen viisiottelu seurasi jääkiekon esimerkkiä. Helsingin Sanomat, 22.1.2021.
31. Ihmisoikeudet marssivat kisoihin. Helsingin Sanomat, 1.2.2021.
32. Kummola vs. Fasel. Helsingin Sanomat, 13.2.2021.
33. Valko-Venäjän oppositiojohtajaa uhattiin vankilalla ja lasten huostaanotolla – Svjatlana Tsihanouskaja pyytää Suomea Valko-Venäjän opposition avuksi. MTV, 2.3.2021.